

2	УКРАЇНА БУДУЄ І ВІДБУДОВУЄ СЕБЕ. ЗУСИЛЛЯМИ ВСІХ УКРАЇНЦІВ.
3	ПОЧАТОК
4	МАСШТАБНІШИЙ РУХ
6	10 ПРИНЦИПІВ СТАЛОЇ ПАРТИСИПАЦІЇ
8	ПРАКТИЧНІ КЕЙСИ
10	ЧЕРНІВЦІ
18	ЛУКАШІВКА
30	ПІДГАЙЦІ
40	ВИКОРИСТАНІ ІНСТРУМЕНТИ
44	АНАЛІЗ АКТОРІВ
51	ІНФОРМУВАННЯ ТА ЗАПРОШЕННЯ
59	ВЗАЄМОДІЯ З ГРОМАДОЮ
66	СПІВТВОРЕННЯ
68	РОБОТА У СТРЕСОВИХ УМОВАХ
75	ПІСЛЯМОВА
76	ВИХІДНІ ДАНІ

Україна будує і відбудовує себе. Зусиллями всіх українців.

Це тверде переконання і бачення команди Ro3kvit, а також усіх наших українських та нідерландських партнерів в проєкті «Спільноти – серце міських перетворень».

Україна перебувала в процесі децентралізації місцевого самоврядування та територіальної організації влади, втім, у 2022 році повномасштабне російське вторгнення перервало цей процес. Але реформа управління продовжилася і під час війни. І навіть у ці дуже важкі часи українське суспільство продемонструвало свою силу, об'єднавшись, підтримуючи одне одного, генеруючи нові ідеї та створюючи можливості.

Велика кількість муніципалітетів та громадських організацій, які подали заявки, щоб перейняти нідерландський досвід у процесах партисипативного дизайну, продемонструвала зацікавленість та готовність продовжувати процес децентралізації.

Під час проєкту партнери з Нідерландів також багато чого навчилися. Досвідчені нідерландські команди дізналися, як продовжується життя під час війни та як ініціативи борються з викликами і долають їх. Яке значення та форми мають проєкти за участю громади в стресових умовах?

Ro3kvit зміг слугувати містком між нідерландським та українським досвідом завдяки мережі міжнародних зв'язків та досвіду участі в інших проєктах.

Результати цього проєкту мають набагато глибше значення, ніж просто зміни у трьох муніципалітетах, з якими ми працювали. Інструменти, які використовувалися під час проєкту, можуть бути дуже корисними та актуальними для інших українських ініціатив, тому ми сподіваємося, що їх широко копіюватимуть, використовуватимуть та підлаштовуватимуть під конкретні проєкти.

Поширюючи знання, інструментарій та досвід, ми будемо будувати та відбудовувати країну. Всі разом.

Фулко Трефферс
CEO Ro3kvit

ПОЧАТОК

У листопаді 2024 року Ro3kvit спільно з трьома нідерландськими партнерами – INBO, Stipo, та Play the City – оголосили відкритий конкурс для українських муніципалітетів та їхніх місцевих партнерів на подання проєктів, у яких залучення громад було ключовим чинником успіху. Можна стверджувати, що добрі стосунки муніципалітетів та місцевих мешканців є невід'ємною умовою процвітання суспільства. Політики, що впроваджуються зверху вниз без жодної участі громад у більшості випадків лише породжують взаємну недовіру влади та населення. Для громад, що переживають стресові події, на кшталт війни або іншого (стихійного) лиха, почуття приналежності та контролю над новою ситуацією, яка ніколи не буде такою, як раніше, є ще більш нагальним. Втім, не так просто відповісти на запитання «як»: з одного боку, громадяни прагнуть брати участь та бути залученими, але з іншого – вони (і муніципальна влада, і мешканці) мають багато інших невідкладних питань, які потребують реагування.

Проєкт «Спільноти – серце міських перетворень» має на меті наштовхнути на роздуми, надати поради, практичні рекомендації та підказки.

За результатами відкритого конкурсу було отримано 91 заявку, що перевищило всі очікування організаторів. Ба більше, їхня якість та різноманітність ускладнили вибір проєктів для подальшої розробки. Вибір партнерів для співпраці визначався не в останню чергу очікуваннями щодо того, як і в яких випадках нідерландські партнери та Ro3kvit могли б зробити найбільший внесок. Нідерландські підходи можуть дуже добре працювати у певних випадках, однак наскільки вони будуть корисними в українському контексті, ще належало з'ясувати. Протягом літа 2025 року відбувалася інтенсивна співпраця та робота на місцях в трьох обраних муніципалітетах: селі Лукашівка з Repair Together; селі Підгайці з ГО «місто.ребут»; та місті Чернівці з ГО AREAC.

Маленьке деокуповане село, яке потребує базового громадського та сервісного центру; село, якому необхідно відбудувати відносини з навколишнім природним оточенням; і місто, якому потрібно залучити та налагодити співпрацю місцевих ГО і активних громадян – в усіх цих випадках є риси, які можна знайти і у багатьох інших муніципалітетах України. Використані підходи та інструменти перелічено у інструментарії. Ми проаналізували їхню доречність у конкретних випадках, а також як і коли міжнародна співпраця, зокрема аспект погляду зі сторони, може бути корисною і що означає працювати з цими інструментами участі в стресових умовах. Сподіваємося, ці висновки будуть корисними багатьом.

МАСШТАБНІШИЙ РУХ: ЦІЛІ ТА ВИКЛИКИ З 71 ОТРИМАНОЇ ЗАЯВКИ

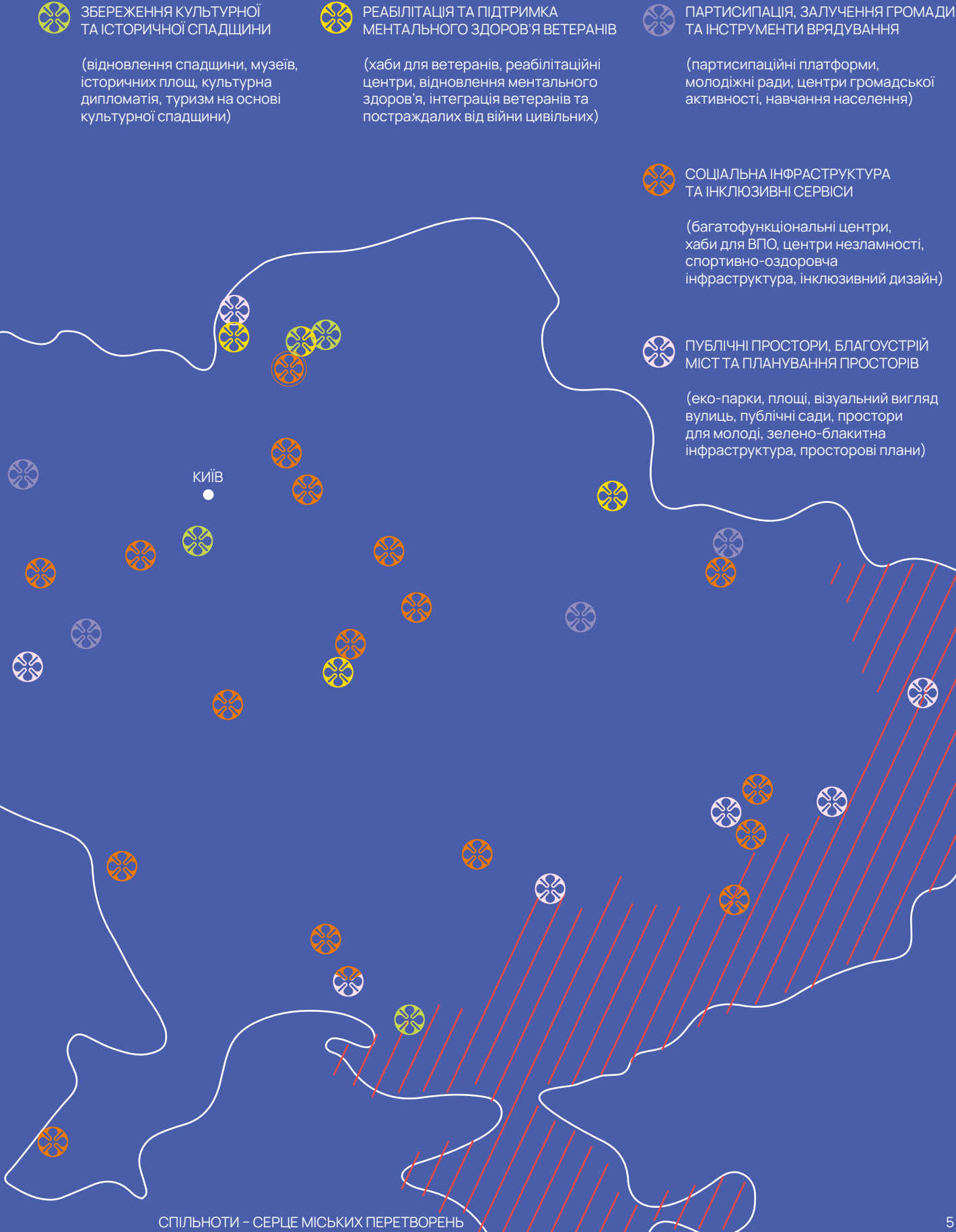
У різних куточках України – від прифронтових міст і до сільських агломерацій – 71 команда розробила та подала проєкти, описавши виклики, амбіції та сподівання щодо відбудови соціального життя та публічних просторів під час війни. Вони шукали практичних інструментів, чітких методик та підсилення компетентності для роботи у нових галузях, наприклад, планування за участю мешканців, інклюзивного дизайну та стійкості громади.

Велика кількість заявок продемонструвала наявність потреби більш ефективного залучення громадян, зокрема груп, яких часто залишають поза увагою: внутрішньо переміщені особи (ВПО), ветерани та їхні родини, люди з інвалідністю та маломобільні групи, а також молодь та люди старшого віку.

Муніципалітети стикаються з браком довіри, низькою залученістю, емоційним вигоранням та роботою в стресових умовах. Багато працівників розповідали про складнощі під час організації та фасилітації дискусій, залучення мешканців та обговорення чутливих тем на кшталт вшанування пам'яті, колективної травми або втрати культурної спадщини.

Ці заявки підтвердили, що виклики, з якими зіткнулися Лукашівка, Чернівці та Підгайці, були геть не унікальними. Інструментарій, розроблений протягом програми, безпосередньо відповідає на найпоширеніші запити, описані в усіх заявках: партисипаційні інструменти, робота в стресових умовах, розвиток фахових компетенцій, інклюзивний підхід та включення різноманітних груп, стратегії сталого розвитку.

- Майже кожна громада шукає конкретну практичну підтримку щодо:
- вибору правильних методів партисипації
 - проєктування інклюзивних та безбар'єрних просторів
 - збору та аналізу потреб громадян
 - керування складними проєктами із обмеженими ресурсами
 - донесення ідей, побудови довіри та подолання скептицизму
 - роботи з травмованими та вразливими групами населення
 - забезпечення сталості проєктів, що виходить за межі одноразового втручання
 - мотивування людей доєднуватися до проєктів та працювати разом

10 ПРИНЦИПІВ СТАЛОЇ ПАРТИСИПАЦІЇ

01

ПАРТИСИПАЦІЯ –
ЦЕ ПРАКТИКА, А НЕ
ГАЛОЧКА У СПИСКУ

Партисипація – це не просто заняття, це фах. Більше не достатньо просто бути архітектором, урбаністом або фахівцем із соціального розвитку. Вміння вибудовувати процес партисипації стає важливою навичкою для цих професій. Якщо ви спробували, але у вас не вийшло, це не означає, що партисипація не працює. Це радше дає вам можливість дізнатися, як краще розвивати цю навичку у майбутньому.

02

ПОЧИНАЙМО З ДОВІРИ
ТА ТУРБОТИ

Партисипація починається не з воркшопів. Інколи спочатку потрібне зцілення. Зцілення та (повторне) вибудовування довіри особливо важливе в стресових ситуаціях, за наявності особистих травм, обмежених ресурсів та уваги під час війни та конфліктів. Це означає, що часто неможливо закласти час, необхідний для партисипації, до початку процесу. Тому цей процес вимагає гнучкості та відкритості.

03

МИСЛИМО КАТЕГОРІЯМИ
ДОВГОСТРОКОВОЇ
ТРАНСФОРМАЦІЇ

Партисипація не є нейтральною; вона має на меті призвести до довгострокових змін. Тому партисипація – це не «ви кажете нам, чого ви бажаєте, а ми це робимо». Вона має на меті привести спільноти до довгострокових змін. Такі довгострокові зміни завжди є орієнтиром для необхідні короткострокові дії, без можливості заздалегідь запланувати, як саме усе буде відбуватися – це ви дізнаєтеся під час процесу. Це також означає, що партисипація не може бути одноразовою консультацією, а повинна призвести до створення довгострокових стосунків, у яких ви спільно творитимете та інвестуватимете.

04

СПІЛЬНА
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ, А НЕ
ВКАЗІВКИ ЗГОРИ ДОНИЗУ
АБО ЗНИЗУ ВГОРУ

Партисипація – це не про вказівки, що передаються зверху донизу чи знизу вгору, а про поєднання обидвох підходів. Протилежністю підходу «зверху вниз» не є підхід «знизу вгору», а радше «з центру-вгору-вниз». Ми не зможемо створити чудові міста лише за допомогою інвестицій згори. Але ми не зможемо їх створити й виключно ініціативами знизу. Сталий розвиток виникає, коли два світи співпрацюють на рівних умовах – з центру-вгору-вниз. Діалог між цими двома світами повинен бути дбайливо організований фасилітаторами, котрі розмовляють обома мовами. Відповідно, спільнота повинна включати усіх зацікавлених у змінах: місцевих мешканців, ГО та бізнеси, а також муніципалітети та інвесторів.

05

ПАРТИСИПАЦІЯ – ЦЕ ПРО
ЗАЦІКАВЛЕНІСТЬ, А НЕ
ПРО ПЕРЕКОНУВАННЯ

Головне у партисипації – не презентувати, а чути. Метою партисипації також не є вгамування незадоволеної юрби або інформування про проект. Партисипація повинна справді допомогти дізнатися про потреби більшості, аби включити це до плану ширших змін. Процес починається зі слухання, спостереження та усвідомлення потреб громади зсередини. Дозвольте людям у кімнаті розповісти про проблеми та занепокоєння, про які ви не замислювалися, та врахуйте їх у подальшому процесі. Звісно, ви не здатні зробити все, тому довготермінові зміни повинні допомогти зрозуміти вам, що варто робити, а що – ні.

06

МИ ВИРУШАЄМО ТУДИ,
ДЕ ВИРУЄ ЖИТТЯ

Партисипація – це вирушати туди, де є люди, у той час, коли вони там. Іноді партисипаційні заходи відвідують лише обурені чимось мешканці. Тому, щоб зібрати ширший і об'єктивніший спектр думок про ваш проект, доцільніше поспілкуватися з громадянами у супермаркеті, біля школи або на місцевому фестивалі.

07

АКТИВНО ЗАЛУЧАЄМО
ТИХІШІ ТА
МАРГІНАЛІЗОВАНІ ГОЛОСИ

Партисипація – це не про очікування тих, хто прийде до вас, а про залучення тихіших голосів. Вам варто активніше звертатися до часто нечутних голосів вразливих груп, наприклад, дітей, людей старшого віку, людей, що переселилися до цієї місцевості (ВПО, мігранти), людей, які опинилися у складних життєвих обставинах тощо. У процесі партисипації, уявіть пустий стілець і замисліться, хто повинен сидіти на ньому, щоб були представлені усі голоси громади, а також, що потрібно, аби пробудити ці голоси.

08

МИ РУХАЄМОСЬ
КРОК ЗА КРОКОМ,
НАПРАЦЬОВУЮЧИ
СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ

Партисипація – це не швидке рішення для миттєвого досягнення видатних результатів, а процес, який поступово накопичує позитивні результати. Йдеться не про те, щоб одразу зібрати всіх за одним столом, а про те, щоб почати з перших новаторів та перших прихильників. Важко одразу знайти «спільноту», тому краще спочатку налагодити контакт із місцевими лідерами, що мають сили та натхнення. Справа не у «муніципальній владі», а в ініціаторах змін всередині організації, які мають енергію та позицію, щоб мобілізувати власних колег. Це означає, що партисипація завжди починається поволі, з індивідуальних розмов, побудови довіри та глибини, досягнення розуміння внутрішньої динаміки групи та пошуку партнерів у кожній групі, а потім – повільного об'єднання цих груп.

09

ПЕРЕХОДИМО ВІД РОЗМОВ
ДО ДІЙ, ЯКЩО ЧАС
ОБМЕЖЕНИЙ

Партисипація – не про розмови, а про дії. Партисипації не існує без втілення. Реалізація проєктів вибудовує довіру. В нагоді стає підхід тактичного урбанізму – обирати такі короткотермінові дії, які сприятимуть довгостроковим змінам. Перейдіть від спільного створення до спільного інвестування – воно починається не з воркшопа, а з підготовки до того, що відбуватиметься після воркшопа. Якщо протягом кількох тижнів після партисипаційного воркшопу вам вдасться імплементувати перші швидкі рішення, люди усвідомлять, що їхні голоси мають значення, і що партисипація є цінним процесом. Таким чином, вони відкриваються до масштабніших ідей. Вам доведеться виділити бюджет на імплементацію, достатньо часу одразу після воркшопу та необхідні дозволи з боку влади або власників будівлі. Іноді підготовка вимагає більше часу, ніж сама партисипація, але воно того варте, оскільки після цього ви рухатиметеся значно швидше.

10

ПРОЦЕС Є ІТЕРАТИВНИМ
І ТРАКТУЄ КОНФЛІКТ ЯК
СКЛАДОВУ ЗМІН

Партисипація – нелінійний процес. Ми рухаємося циклічно – слухаємо, тестуємо, аналізуємо та коригуємо. Конфлікти – це не поразка, це закономірна складова роботи з різними потребами, інтересами та досвідами. Якщо ви працюєте з великою кількістю людей, питання полягає не у тому, виникатимуть конфлікти чи ні; питання полягає у тому, як створити добрі стосунки та навчитися залагоджувати конфлікти разом, поки вони не стали надто серйозними.

Практичні кейси

Кейс

місто Чернівці, Україна

ЛОКАЦІЯ	місто Чернівці, Україна
ІНІЦІАТОР ПРОЄКТУ	ГО AREAC
РОЗРОБНИКИ	компанія Play the City (Нідерланди)
КООРДИНАТОРИ ПРОЄКТУ	урбаністична коаліція Ro3kvit
ПАРТНЕРИ ПРОЄКТУ	INBO, STIPO, за підтримки Міністерства закордонних справ Нідерландів та Чернівецької міської ради

Результатом стало створення інтерактивної платформи “ПоруЧ”, де мешканці можуть як отримати, так і запропонувати послуги та підтримку. А для фізичного стимулювання співпраці та мережування у громаді команда Play the City розробила інтерактивну Гру громадської підтримки, яка допомагає виявляти потреби, ресурси та потенціал для співпраці.

ДЕТАЛЬНІШЕ ПРО ПРОЄКТ

КОНТЕКСТ І ПЕРЕДУМОВИ

Ми всі живемо у своїх “бульбашках”. Гра дала шанс побачити, скільки в місті сильних ініціатив, і почати співпрацювати.

представник
місцевої ГО

Місто Чернівці – адміністративний центр Чернівецької області на південному заході України за 40 км від кордону з Румунією. Із початком російського повномасштабного вторгнення в Україну, Чернівецька громада, як одна з тимових, прихистила і продовжує приймати велику кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО) із прифронтових територій. На 1 січня 2022 у Чернівцях проживало близько 260 тисяч осіб. На початок 2025 року, за інформацією Чернівецької ОВА, у місті офіційно зареєстровано близько 42 тисячі ВПО. За неофіційними даними, кількість переселенців принаймні удвічі більша й сягає третини населення Чернівців. Регіон постійно приймає евакуаційні потяги з охоплених бойовими діями областей, більшість приїжджих в область воліють зупинитися саме в Чернівцях через брак робочих місць та нерозвинену інфраструктуру в сільських районах.

Такий демографічний зсув суттєво впливає на спроможність муніципалітету у сфері надання підтримки, соціальних послуг, а також створює значний тиск на місцеву інфраструктуру, медичну та освітню систему. Критично бракує доступного житла. Переселенців розміщують у гуртожитках студентського типу або інших колективних центрах, які не пристосовані до тривалого проживання сімей. Ці люди потерпають не лише через бідність, а й почуваються відчуженими у новій громаді. Через соціально-економічні виклики воєнного часу державна підтримка для них вкрай обмежена, а донорська практично відсутня через переорієнтацію міжнародних проєктів на прифронтові регіони.

Ще з 2022 року в місті Чернівці активно розвиваються спільні простори – соціальні центри, коворкінги, хаби в прихистках і громадських закладах. Вони стали місцями надання допомоги та осередками спілкування, навчання й ініціатив не лише для приїжджих, а й для постійних мешканців громади. Значну підтримку цих просторів у 2022–2024 роках забезпечили міжнародні донори: від ремонтів та техніки до організації заходів із залученням психологів, тренерів, фасилітаторів та ін. Однак з 2024 року ця підтримка значно скоротилася через закриття грантових проєктів та економічну кризу.

ПРОБЛЕМАТИКА

Спільні простори, де раніше вирувало життя, тепер часто не використовуються або служать лише місцем вечірніх зустрічей мешканців прихистків, якщо розташовані на базі місць компактного проживання. Водночас різні організації в громаді надають важливі соціальні, культурні чи освітні послуги, але жителі міста часто про них не знають. Відсутність спільної бази даних і зрозумілої системи навігації призводить до дублювання ініціатив, а подекуди, неефективного розподілення ресурсів.

Традиційні інструменти комунікації — соціальні мережі, оголошення, рекомендації “з уст в уста” — не дозволяли побудувати цілісну систему взаємодії. Виникла потреба у цифровому, доступному й зрозумілому інструменті, який би працював як жива мапа співпраці.

Вперше нас запитали, які наші потреби. Це допомогло усвідомити, що ми можемо ділитися не лише допомогою, а й власними ресурсами.

представниця
місцевої ГО

*Підхід SCLR (Survivor and Community-Led Crisis Response) — передача повноважень у реагуванні на кризу самим постраждалим спільнотам. Цей інноваційний метод ґрунтується на розширенні спроможностей постраждалих мешканців та громад шляхом передачі їм повноважень і ресурсів для самостійного визначення та впровадження найефективніших рішень задля власного добробуту, зміцнення стійкості та прискорення соціальної згуртованості.

ПРОЄКТ ТА АКТИВНОСТІ

Для реалізації проєкту ГО AREAC залучило власних працівників, представницю муніципалітету та трьох працівників спільних просторів у різних районах Чернівців (на базі навчального закладу, прихистку для ВПО та інклюзивного коворкінгу при місцевому представництві офісу омбудсмена). Така співпраця дозволила охопити значну кількість мешканців громади, мати базу для проведення заходів проєкту і загалом ефективніше його реалізувати.

Інтерактивна платформа “ПоруЧ” (цифрова мапа poruch.gamesforcities.com) – стала першим сервісом у громаді, який наочно інформує про різні види безкоштовної підтримки. Play the City створила інструмент, який поєднує карту міста з базою даних громадських організацій, волонтерських ініціатив, інших безкоштовних сервісів. Кожна кольорова позначка на карті – це конкретна пропозиція: психологічна допомога, майстер-класи, курси для дітей, гуманітарна підтримка, простір для коворкінгу чи дозвілля.

poruch.gamesforcities.com

ПОПЕРЕДНІЙ ЕТАП: ВИБІР ІНСТРУМЕНТАРІЮ ТА ОПИТУВАННЯ

Після участі в навчаннях від партнерських організацій з Нідерландів та України команда ГО AREAC визначилася з перевіреними в інших країнах інструментами партисипативного підходу, які зможе адаптувати для реалізації цілей проєкту. Було вирішено використати ігровий підхід для залучення активних представників громади на базі розробки Play The City та онлайн-платформу громадських послуг Чернівців.

Спершу було проведено опитування потенційних бенефіціарів проєкту про потреби в послугах на базі спільних просторів та їхнє бажання ділитися власними послугами (досвідом у певній сфері, провести навчання, майстер-класи, заняття з дітьми, організувати клуб за інтересами тощо) й інші пропозиції ефективного використання спільних просторів. Опитування відбувалося онлайн, очно під час відкриття проєкту за участі більше 400 мешканців громади, а також під час фокус-груп у спільних просторах.

Паралельно відбувалася промокампанія проєкту: через поширення плакатів та флаєрів у спільних просторах Чернівців; на онлайн-ресурсах ГО AREAC (веб-сайті <https://areac.org.ua/novyny/> та сторінках у соцмережах), онлайн-ресурсах місцевої влади (<https://surl.li/funqjb>) та інших партнерів проєкту, а також у місцевих медіа.

ПЛАТФОРМА “ПОРУЧ”

Платформа має відкриту структуру: користувач може не лише знайти послугу, а й додати власну. Це сприяє діалогу та рівності – мешканці стають партнерами, а не лише учасниками, а також мають змогу активно долучитися до відновлення громади. Карта постійно наповнюється і керується самими представниками громади, таким чином пропонує актуальну інформацію і працює як відкрита екосистема взаємодії.

Для презентації й тестування платформи “ПоруЧ” команда використала інноваційний формат – “Гру Громадської підтримки”, розроблену Play the City. Гра допомогла актуалізувати потреби громади та наповнити “ПоруЧ” живими контактами і сенсами. Гра відбулася 25 липня 2025 року під час запуску платформи “ПоруЧ”. Подію відкрила Наталія Фрунзе, директорка Департаменту соціальної політики міської ради, яка наголосила, що такі інструменти як “ПоруЧ” дають громадам нові способи самоорганізації. Далі Надія Макушинська (AREAC) презентувала функціонал платформи, а Екім Тан (Play the City) і Дарина Пасюта (Ro3kvit) провели учасників через процес гри.

Публічна подія об’єднала за ігровим столом місцеву владу, бізнес, освітян, недержавні організації, соціальні служби, центри підтримки людей з інвалідністю та волонтерські хаби. Загалом більше 40 учасників, кожен з яких мав власну ID-картку з інформацією про діяльність і можливості. Процес гри включав чотири раунди.

Під час гри було додано десятки нових позначок на карту “ПоруЧ”, що стало реальним наповненням платформи новими надавачами безкоштовних послуг та можливостей від громади.

ВИКЛИКИ ТА БАР’ЄРИ

Найскладнішим виявився етап комунікації – пояснити, що “ПоруЧ” не є черговим каталогом організацій, а простором взаємодії. Частина учасників спершу ставилася до проєкту як до інформаційного ресурсу, тоді як його сила – у соціальній взаємодії.

Завдяки проєкту наша екологічна ініціатива домовилася про співпрацю з одним з найбільших прихистків для ВПО Чернівці. Там ми плануємо облаштувати інформаційні стенди для дітей та спеціальні будиночки для корисних комах.

представниця
місцевої екологічної
ініціативи

Технічні виклики стосувалися локалізації інтерфейсу, адаптації до українського контексту та забезпечення зручного доступу для користувачів із різним рівнем цифрових навичок. Значним залишається завдання просування платформи серед ширшого кола мешканців, особливо новоприбулих переселенців, для яких вона є ключовим довідником для адаптації. Потрібно активніше використовувати маркетингові інструменти, аби інтерактивна мапа стала звичним сервісом для громади та підтримувала сталу взаємодію й участь у розвитку спільних просторів.

Організаційною складністю було узгодити час і формат тестування з багатьма партнерами, проте ігровий підхід зняв напругу та сприяв довірі. Не всі інструменти спрацювали однаково: бракувало часу для обговорення подальшого адміністрування. Водночас учасники одностайно відзначили потенціал “ПоруЧ” стати постійним міським інструментом.

ПОДАЛЬШІ КРОКИ ТА МАСШТАБУВАННЯ

Після завершення проєкту ГО AREAC разом із партнерами передали платформу “ПоруЧ” на баланс Чернівецької міської ради. Вона працюватиме на базі онлайн-ресурсу Департаменту соціальної політики як інструмент для посилення комунікації та взаємодії волонтерських і соціальних ініціатив.

Платформа залишається відкритою: будь-яка організація або мешканець може долучитися до її наповнення. Окрім того, до бази представлених там сервісів будуть додані послуги комунальних установ. Адже вони також пропонують безліч безкоштовних можливостей, від підтримки для людей старшого віку до бізнес-тренінгів, про які чернівчани часто навіть не здогадуються.

Команда проєкту окреслила наступні подальші кроки щодо масштабування:

ЕТАП 1 (9–12 МІСЯЦІВ)	ЕТАП 2 (2–3 РОКИ)	ЕТАП 3	ЕТАП 4
Поширення інформації про “ПоруЧ” для залучення мешканців і масштабування платформи в межах Чернівецької громади.	поширення проєкту на всю Чернівецьку область.	більше областей України впроваджують “ПоруЧ”.	Адаптація найкращих практик, зокрема створення екосистеми взаємопідтримки в догляді за людьми старшого віку, актуальної для Нідерландів.

“ПоруЧ” виростає з одного проєкту в масштабовану екосистему взаємодії громади. Гру підтримки передано ГО AREAC для вільного користування. Її застосовують для навчання й стратегування, а напрацьовані ідеї інтегруються в програми міської стійкості. Проєкт започаткував системне мережування та стало комунікаційну спільноту.

Кейс

село Лукашівка, Чернігівська область, Україна

ЛОКАЦІЯ	село Лукашівка, Чернігівська область, Україна
ІНІЦІАТОР ПРОЄКТУ	Команда Hurt: the Third Place та ГО Repair Together
КООРДИНАТОРИ ПРОЄКТУ	Ro3kvit, Urban Coalition for Ukraine
ПАРТНЕРИ ПРОЄКТУ	Stipo with INBO and Play the City

Проєкт у Лукашівці зробив кроки до відновлення не лише спільного фізичного простору, а й здатності громади до колективної дії та довіри, демонструючи, що партисипативне відновлення може відбудовувати і місце, і соціальну тканину в післявоєнному сільському контексті України.

ДЕТАЛЬНІШЕ ПРО ПРОЄКТ

КОНТЕКСТ І ПЕРЕДУМОВИ

Лукашівка – невелике село в Чернігівському районі, розташоване за п'ятнадцять кілометрів від обласного центру. Попри близькість до міста, це типове периферійне поселення з аграрною економікою; основний роботодавець – “Непорівське агробізнес”. До повномасштабної війни тут проживало близько чотирьох сотень людей. Після деокупації частина мешканців повернулася, а кілька родин переїхали сюди з Чернігова у пошуках безпечнішого місця.

У березні 2022 року Лукашівка стала епіцентром важких боїв і перебувала під російською окупацією понад три тижні. Понад тридцять будинків було знищено, більшість інших – пошкоджено. Всі публічні будівлі – школа, клуб, церква, адміністративні приміщення – були зруйновані або непридатні, тож село втратило простори спільного життя. Люди повернулися до відремонтованих домівок, але без місця для зустрічей, спілкування чи спільних дій.

Відсутність базових послуг поглиблює ізоляцію. У селі немає медичного пункту, аптеки, адміністративних сервісів, бібліотеки чи культурної інфраструктури; за будь-якою послугою мешканці змушені їхати до сусідніх сіл або Чернігова. Брак соціальної інфраструктури робить повсякдення складним і позбавляє можливостей для дозвілля, культурного обміну та міжпоколінніх зустрічей.

З 2022 року Repair Together системно відновлює приватні будинки в Лукашівці. Коли цей етап завершувався, команда зрозуміла: повернення людей у відбудовані домівки без доступу до соціальних потреб означало б повернення в режим виживання. Так постала ідея створити багатофункціональний громадський центр – нове соціальне серце села.

Щоб знайти найвідповідніший формат такого простору, восени 2024 року команда провела двотижневу міждисциплінарну резиденцію, запросивши архітекторів, соціологів, урбаністів та культурних практиків. Вони спостерігали за повсякденним життям, спілкувалися з мешканцями та аналізували потреби громади. Головний висновок був однозначним: відбудови стін недостатньо – потрібно відновлювати соціальні зв'язки, довіру та залучення.

Мале польове дослідження під час резиденції показало, що ситуація Лукашівки далеко не унікальна. В Україні понад 18 000 сіл із населенням менше ніж 500 людей, а це майже 4 мільйони мешканців, які живуть без стабільного доступу до базової соціальної та культурної інфраструктури. У більшості цих сіл, як і в Лукашівці, взагалі немає функціональних публічних просторів.

Таким чином, Лукашівка стала пілотним майданчиком для гіперлокального партисипативного відновлення – місцем, де фізичні зміни, співтворення та спільне навчання допомагають відновити не лише будівлі, а й саму тканину громадського життя.

ПРОБЛЕМАТИКА

Після окупації Лукашівка залишилася без базової інфраструктури і без довіри. Люди перестали вірити владі, зовнішнім організаціям і часто навіть одне одному. Повсякденне життя звелось до виживання в межах власного двору: “твій двір – твій світ”. Колективні дії зникли, їх замінили тиша, обережність і самоізоляція.

Це вияв ширшої структурної кризи, характерної для малих українських сіл. Лукашівка входить до великої Іванівської громади, створеної внаслідок децентралізації. Місцева адміністрація, маючи обмежені ресурси, не встигає рівномірно охоплювати віддалені села. Мешканці почуваються “периферією периферії”: формально в громаді, але фактично покинутими.

Паралельно триває демографічний спад. Молодь виїжджає, багато чоловіків служать у війську, населення стрімко старішає. Соціальне життя тримається здебільшого на жінках середнього віку, які поєднують догляд, господарство та волонтерство. Без нових учасників будь-яка ініціатива швидко вигорає.

Попри це, село пам'ятає досвід спільності: сільську школу, святкування Дня села, зустрічі навколо саморобного тенісного столу. Але ці традиції залишилися без простору для продовження.

Коли команда Hurt: the Third Place почала роботу, стало очевидно, що звичні партисипативні формати – збори, опитування, публічні обговорення – тут не діють. Люди не вірять словам без видимих дій. Їхнє послання було чітким: “Покажіть результат – тоді долучимось”.

Тому участь мала починатися з фізичних дій: прибирання, фарбування, садіння квітів, розпалювання вогнища. Такі маленькі кроки стали інструментами відновлення довіри.

Проблема Лукашівки – це не лише наслідки війни, а й прояв загальноукраїнської реальності: депопуляції, розмитості відповідальності між рівнями влади та втрати спільного життя. Проект відповідає на ключове національне питання: як відновити не тільки будинки, а й здатність людей діяти разом.

ПРОЄКТ ТА АКТИВНОСТІ

ЕТАП 1.

ДОСЛІДЖЕННЯ ТА СЛУХАННЯ ГРОМАДИ

Першим кроком стала серія глибинних інтерв'ю з мешканцями. Команда говорила з людьми різного віку – від жінок старшого віку, які пережили окупацію, до підлітків, які ніколи не бачили Лукашівку «до війни».

«Після того всього ми роз'їхались, і якимось кожен сам по собі. Раніше хоч у школі зібратись могли, а тепер – ні школи, ні клубу.»

«Було б добре, щоб ми могли хоч іноді збиратись, поговорити, щоб діти мали куди піти.»

Ці розмови допомогли побачити глибшу картину – не просто руйнування будівель, а руйнування зв'язків. Команда склала «карту людських ресурсів» – хто що вміє, чим може допомогти, хто має інструменти, транспорт чи просто бажання бути поруч.

Щоб підтримувати контакт, створили груповий чат громади. Там публікували новини про проєкт, домовлялись про зустрічі, запрошували на події. Згодом цей чат перетворився на неформальний канал координації в селі – першу цифрову «площу» Лукашівки.

ЕТАП 2.

ВОРКШОП «НАШ ПРОСТІР І НАВІЩО ВІН НАМ»

Команда провела фасилітований воркшоп, де мешканці колективно досліджували, яким міг би бути спільний простір після війни. Через малювання, обговорення, розповіді про минуле вони сформулювали свої очікування:

«Хотілось би, щоб було місце, де можна просто посидіти, поспілкуватись.»

«Діти б грали, а ми – поговорили, як раніше біля школи.»

Під час воркшопу стало зрозуміло: людям потрібен не просто проєкт будівлі, а можливість повернути спільність. Тому команда вирішила почати зі спільних дій – маленьких, але реальних.

ТОЛОКИ – ДІЯ ЯК ШЛЯХ ДО ДОВІРИ

Перша толока виявилася провалом: ніхто не прийшов. Люди не повірили, що «цього разу щось справді буде». Тоді команда змінила підхід – почала спілкуватися особисто, поширювати запрошення через знайомих і через сільський чат, конкретизувала завдання: не «толока», а «фарбуємо лавку й садимо квіти біля школи».

На другу толоку вже прийшли кілька мешканців. Разом прибрали територію, полагодили паркан, висадили квіти.

«Якщо вже почали, треба довести до ладу», — сказала одна з учасниць.

Ми помітили, що підлітки прагнуть діяти окремо від дорослих, тому для них організовували паралельні активності: фарбування, оформлення клумби, зйомки коротких відео про село. Така спільна робота посіяла зерна відновленої довіри.

СПІЛЬНА РОБОТА ЗІ СТУДЕНТАМИ ХША

Готова допомагати — за будь-який кіпіш.

Інна, 42

Влітку 2024 року до процесу долучилися студенти Харківської школи архітектури. Вони три тижні жили в Лукашівці, працюючи пліч-о-пліч із місцевими. Разом створили вуличні меблі, місце для ватри, елементи навігації довкола старої школи. Робота відбувалась на локації – без креслень, а через спільне обговорення й дію.

Наприкінці зробили спільний вечір із вогнищем і домашньою їжею – вперше за роки Лукашівка ожила.

Ми спостерігали, як цей простір починає жити самостійно: вдень там збиралися діти з велосипедами, а ввечері – дорослі, які приходили перепочити, поговорити чи просто посидіти біля вогню. Це було найкращим показником успіху – коли створене місце почало належати людям.

Паралельно команда проводила зустрічі з департаментами муніципалітету, аби включити місцеву владу в процес і показати потенціал цього пілоту для інших сіл громади.

Проблема – не в місті, а в нестачі уваги до села

Інна, 54

Фінальною подією стала толока з прибирання простору всередині старої школи. Ми прагнули поєднати зовнішні зміни, зроблені за літо, із початком робіт всередині, щоб створити відчуття продовження, а не фіналу.

ЕКСКУРСІЯ ДО ЧЕРНІГОВА

Щоб розширити горизонт бачення, команда організувала поїздку до Чернігова, у простір “Перемога” відвідати ГО Еко Місто – місцеву організацію, яка відновлює старий кінотеатр, перетворюючи його на центр спільнот та інновацій. Ми хотіли надихнути жителів Лукашівки прикладом міської самоорганізації.

Однак ніхто з громади не зміг приїхати – люди відмовилися в останній момент через особисті обставини. У результаті поїхали лише студенти ХША. Цей випадок показав характерну для малих сіл реальність: коли населення невелике, навіть кілька збігів у житті окремих людей можуть зірвати спільну подію. Вірогідність участі тут завжди залишається непевною, і це теж частина досвіду.

ЗАВЕРШАЛЬНА ТОЛОКА ТА КРИСТАЛІЗАЦІЯ ВИСНОВКІВ

Цього разу прийшло небагато людей – розпочався сезон збору врожаю, навчання школярів і студентів. Це ще раз показало, що сільська сезонність суттєво впливає на участь: життя громади підпорядковане ритму землі.

Для нас ця подія стала кристалізацією висновків. Доки хоча б кілька людей долучаються, прагнуть простору для зустрічей, потребують горизонтальних зв'язків і готові докладати зусиль – ми маємо продовжувати працювати. Незважаючи на контекст, повторні спроби й невдачі. Бо допоки хоча б одна людина залишається без гідного доступу до соціальної інфраструктури – наша робота триває.

Проект у Лукашівці став не лише просторовим втручанням, а й лабораторією для осмислення того, як працює партисипативне планування в умовах післявоєнної периферії. Тут архітектура не могла бути метою, а лише засобом для соціального відновлення. Робота з простором виявила глибинні соціальні й методологічні обмеження, характерні для більшості малих сіл України.

У селі, де зруйновано всі громадські будівлі, простір утратив публічність як функцію. Люди перемістилися у приватні двори, а фізичне “публічне життя” зникло. Відсутність шкільного подвір'я, клубу чи церкви означає не просто втрату інфраструктури, а згортання соціального капіталу – каналів спілкування, обміну, взаємного бачення.

З урбаністичної точки зору це створює парадокс: громада існує, але не має середовища, де може себе проявити. Будь-який акт публічності треба відновлювати буквально з нуля — від спільної лавки до місця збору. У цьому сенсі Лукашівка стала кейсом “відновлення соціальності через матеріальність”: навіть найменше спільне фізичне втручання (лавка, клумба, ватра) відновлює соціальні відносини.

“

Багато будинків закинуто, не всі повернулись. Лукашівка ніби не існує, на відміну від сусідніх сіл.

Ірина, 58

У післявоєнному контексті звичні моделі партисипації — стратегічні сесії, консультації, воркшопи — виявились неефективними. Партисипація через розмову не працює там, де досвід насильства, втрати й ізоляції зруйнував саму довіру до колективного діалогу.

Команда виявила, що “спільна дія передує спільному баченню”. Лише через виконання конкретних, матеріальних завдань (прибрати, пофарбувати, посадити) люди поступово повертають відчуття співпричетності. У Лукашівці формування довіри мало радше тілесний, ніж дискурсивний характер.

Ще один бар'єр – демографічна фрагментація громади. Частина мешканців виїхала, багато чоловіків на службі, залишилось переважно старше покоління й підлітки. Через це кожна активність тримається на кількох людях, а втрата навіть одного активного учасника помітно знижує інерцію процесу. Це ставить питання про “критичну масу спільності” – скільки людей потрібно, щоб партисипація могла розвиватись стабільно.

Після децентралізації Лукашівка належить до Іванівської громади, де більшість рішень приймаються централізовано. Для муніципалітету такі периферійні села часто випадають із поля стратегічного планування: немає бюджетів, штатів і часу.

Ці “провали” стали емпіричними доказами того, що в малих громадах участь не інституціоналізується відразу. Вона має біологічну, органічну природу — формується з ритму дій, емоційних зв'язків, маленьких успіхів.

Команді довелось балансувати між підходами “знизу-вгору” і “згори-вниз” – залучати громаду, але й одночасно вести переговори з муніципалітетом, доводячи, що соціальна активація може бути не менш важливою, ніж відбудова доріг. Унаслідок, кілька представників муніципалітету почали цікавитись досвідом Лукашівки, проте сталого партнерства ще не сформовано.

Цей кейс висвітлив необхідність нового типу комунікації між місцевою владою і громадами, де роль архітектора чи урбаніста – не лише проектувати, а й модерувати процес, створювати “мову порозуміння” між інституціями та людьми.

Брак цифрової інфраструктури став неочікувано серйозною перешкодою. У селі з нестабільним інтернетом “інформаційна участь” (опитування, чат, координація) має обмежене охоплення. Замість цього ефективнішими виявились “соціальні ланцюги довіри” – особисті контакти, рекомендації, прямі звернення.

Сезонність сільського життя також визначає ритм участі: навесні – роботи в полі, восени – збирання врожаю, у вересні – початок навчання. Це унеможливорює тривалий інтенсивний цикл активностей. Тому команда розробила “пульсуючу” методику роботи – чергування періодів активності з паузами, узгодженими з життєвим ритмом громади.

Приклади інструментів, які виявились неефективними на цьому етапі:

Публічні обговорення на ранньому етапі — низька явка, байдужість, очікування, що «все вже вирішено».	Екскурсія до Чернігова — ніхто з місцевих не приїхав через особисті обставини, що показало обмеження підходу коли ініціатива направлена “ззовні”.	Ініціативна група — попри спроби її створити, стійкого ядра не сформувалось: люди долучалися ситуативно, а не структурно.
--	---	---

Попри труднощі, Лукашівка продемонструвала потенціал гіперлокальної партисипації.

- Малі фізичні дії виявились ефективнішими за великі плани, ставши ритуалами відновленої спільності.
- Місце працює як процес, а не об'єкт: “третє місце” формується регулярністю зустрічей, а не архітектурою.
- Архітектор у такому контексті виступає медіатором, підтримуючи зв'язки, фасилітуючи процеси й перетворюючи простір на середовище соціального навчання.
- Віддалені села також можуть підтримувати мережеву взаємодію з університетами, ГО та волонтерами.

Отже, партисипативне відновлення – це тривалий соціально-просторовий процес, що потребує гнучкості, емпатії та готовності працювати з невизначеністю. Його результатом стає не об'єкт, а зростання локальної агентності та віри людей у спільну дію.

ПОДАЛЬШІ КРОКИ ТА МАСШТАБУВАННЯ

Місцевий рівень

ЗАВЕРШЕННЯ ПІЛОТУ ТА ЗАКРІПЛЕННЯ ВЛАСНОСТІ ГРОМАДИ

Команда Hurt: the Third Place разом із Repair Together завершує облаштування території навколо старої школи та розробляє концепцію багатофункціонального громадського центру, який стане ядром соціального життя села. Паралельно триває співпраця з Іванівською громадою для інтеграції цього простору в офіційні документи розвитку.

Основна мета — сформувати «власність громади» (ownership): перехід від зовнішньої ініціативи до внутрішньої відповідальності. Планується запуск режиму тимчасового використання будівлі, який дозволить проводити освітні, культурні й соціальні заходи до моменту повної реконструкції.

Регіональний рівень

РОБОТА З ПОДІБНИМИ СЕЛАМИ ТА ТЕСТУВАННЯ МЕТОДИКИ

Наступний крок – робота ще з кількома селами схожого розміру та соціально-демографічного складу в межах Іванівської громади. Це дозволить перевірити методику в межах одного адміністративного контексту та посилити спроможність громади працювати із власними периферіями.

Після цього команда планує реплікувати модель у різних регіонах України — від Полісся до Поділля, від півночі до степових областей. Адже проблема малих сіл — це не лише наслідок війни чи окупації, а системна криза українського села: демографічне старіння, занепад інфраструктури, низька залученість громадян. Випробування моделі в різних соціокультурних контекстах допоможе адаптувати її до різних типів середовищ — аграрних, прикордонних, гірських чи депресивних.

Національний та міжнародний рівень

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКИ ТА РИТОРИКИ

На національному рівні команда планує сприяти посиленню дискурсу навколо теми активзації сільського населення. Партисипативний підхід до розвитку села має стати не винятком, а складовою державної політики.

У фокусі – співпраця з асоціаціями територіальних громад, профільними міністерствами, університетами та фаховою спільнотою, аби перетворити досвід Лукашівки на аргумент у формуванні нової риторики: що українське село – це не лише об’єкт допомоги, а середовище інновацій та соціального потенціалу.

На міжнародному рівні команда орієнтується на участь у європейських ініціативах, зокрема “Pact of the Rural” – мережі, яка має об’єднати різні проекти з партисипативного відновлення сільських територій. Для нас це – ціннісна рамка, у якій важливо заявити український досвід роботи з малими громадами.

Ми прагнемо долучитися до обміну практиками з європейськими партнерами, дослідницькими установами та фондами, що підтримують соціальні інновації у сільських регіонах. Такі зв’язки дадуть можливість масштабувати напрацьовану методику, зберігаючи її локальність і контекстуальність.

МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПРОДОВЖЕННЯ

Модель Лукашівки розглядається як відкрита система, що може адаптуватися до різних контекстів. Її основою є не архітектурна форма, а процеси спільності – спільна дія, спостереження, повторення, довіра.

Подальша мета — створити науково-практичний інструментарій для гіперлокальної роботи з громадами, який допоможе муніципалітетам, освітнім і культурним інституціям розуміти партисипацію не як “етап”, а як тривалий процес розвитку спроможності діяти разом.

Кейс

Підгайці, Луцький район, Волинська область, Україна

ЛОКАЦІЯ	Підгайці, Луцький район, Волинська область, Україна
ІНІЦІАТОР ПРОЄКТУ	ГО “місто.ребут”, Молодіжна рада при Підгайцівській сільській раді, Підгайцівська сільська рада
КООРДИНАТОР ПРОЄКТУ	Ro3kvit, Urban Coalition for Ukraine
ПАРТНЕРИ ПРОЄКТУ	INBO, разом із Play the City та STIPO

Основним результатом стало розроблення стратегії партисипації та інформаційної кампанії про екологічну цінність річкової долини. Паралельно створено просторову рамку з можливістю подальшого масштабування. Також розроблено та протестовано нові стратегії участі й комунікації.

ДЕТАЛЬНІШЕ ПРО ПРОЄКТ

КОНТЕКСТ І ПЕРЕДУМОВИ

Усе почалося в листопаді 2024 року із запиту від мешканців Підгайцівської громади. Молодіжна рада при Підгайцівській сільській раді звернулася до громадської організації “місто.ребут” із проханням допомогти створити новий пляж у селищі Підгайці. Єдиний існуючий пляж на березі річки був переповнений і неорганізований: сюди масово приїжджали відвідувачі з Луцька, що створювало сильне перевантаження пляжу.

Щоб зрозуміти потреби громади, “місто.ребут” спільно з Молодіжною радою провели партисипативну сесію на березі річки Топілля. Під час дослідження стало очевидно, що проблема складніша. Ділянку аналізу розширили до значної частини долини річки Стир – території Смарагдової мережі Ради Європи, що має високу екосистемну цінність. Її природний незайманий стан, річка та мальовничі краєвиди приваблюють багатьох відвідувачів, особливо в теплу пору року.

Однак ця привабливість має і зворотний бік: відсутність чітких правил поведінки в цій місцевості та недорозвинена інфраструктура призводять до поступового погіршення стану навколишнього середовища. Відвідувачі залишають сміття, під’їжджають на автомобілях прямо до річки та пошкоджують існуючі об’єкти.

Мене вражають спостереження, зроблені під час проєкту: наскільки активно громада долучається в моменті залучення і водночас наскільки неохоче погоджується долучатися спочатку. Це лише підкреслює, наскільки практики залучення є необхідними і водночас наскільки вони забуті та незвичні для України.

Софія Бондар,
Ro3kvit,
координаторка проєкту

Аналіз показав значний потенціал місцевості для екотуризму, спортивних і природоорієнтованих активностей, але й її вразливість через надмірний антропогенний тиск. Молодь відзначила брак інфраструктури біля води, а наявні локації не задовольняли їхніх потреб; створення ще одного пляжу лише поглибило б проблему.

Тому команда ГО “місто.ребут” запропонувала інший підхід — розкрити потенціал території через створення Еко-парку в долині річки. Ідея поєднує збереження природної цінності та об’єднання громади довкола сталого розвитку. Сусідство з великим містом створює широку аудиторію користувачів, тож важливо знайти модель, що приносить громаді користь і нові можливості.

Для такої ініціативи потрібне ширше включення місцевих мешканців — не лише молоді, а й старших людей, підприємців, фермерів та існуючих спільнот. Команда прагнула з’ясувати, чи поділяють вони бачення Еко-парку, які ролі для себе бачать і чи справді територія має екологічну цінність.

З цими запитаннями ГО “місто.ребут” спільно з Молодіжною радою та Підгайцівською сільською радою подалися на опен-колл проєкту “Спільноти — серце міських перетворень”.

ПРОБЛЕМАТИКА

Ділянка дослідження розташована за 600 метрів від головної площі Підгайців і близько 3 км від межі Луцька. Більшість території належить громаді, але вона межує з приватними ділянками та фрагментарно поділена на землі сільськогосподарського призначення. Формальний догляд — скошування трави й прибирання сміття — не вирішує ключових проблем, що створює напруження між мешканцями та владою.

У громаді наразі немає усталеної практики відкритого діалогу та залучення мешканців до розвитку територій. Тематика екології та сталого розвитку ще не стала частиною порядку денного, хоча активно обговорюється в Україні на професійному рівні.

ГОЛОВНИЙ ВИКЛИК

Ініціатива щодо цієї ділянки виникла від місцевої молоді, яка хотіла облаштувати там пляж. У процесі дослідження ми разом прийшли до ширшого бачення — створення Еко-парку, що може об'єднати всю спільноту, а не лише окрему групу.

Втім, ми усвідомлювали, що наразі в Підгайцях ще немає сформованої спільноти, яка б стала рушієм змін. Виникло ключове питання: як активізувати мешканців навколо ініціативи? Як зробити ідею сталого розвитку зрозумілою та близькою для громади Підгайців?

Саме тому в межах проєкту ми визначили мету залучення громади, яку розклали на три складові:

Дослідити потреби ширшої категорії мешканців, щоби зрозуміти, як вони бачать цю територію і що для них важливо.

Підвищити обізнаність про природну цінність місцевості та принципи екологічно сталого розвитку.

Активізувати спільноту навколо теми створення Еко-парку, який стане спільним простором для громади та новими можливостями.

ПРОЄКТ ТА АКТИВНОСТІ

Ми визначили, що кінцевим результатом нашого проєкту стане стратегія розвитку території долини річок Стир та Топілля – документ, який допоможе узгодити всі дії між собою і забезпечити їхню послідовність у руслі спільної візії. Водночас ця стратегія має стати кроком до створення Еко-парку – простору для відпочинку, екологічної освіти й розвитку громади. Щоб це зробити, ми розпочали з планування роботи і розподілу відповідальностей у команді. Оскільки проєкт охоплює багато аспектів, ми виділили чотири напрямки, які розвивали паралельно під кураторством команди INBO:

- 01 Брендинг та комунікація, за який відповідала команда “місто.ребут”
- 02 Управління – розробка управлінської моделі майбутнього парку та структури адміністрування, якою займалася представниця Підгайцівської селищної ради
- 03 Рекреація та освіта – організація подій, залучення мешканців, підтримка громадських ініціатив - “місто.ребут” спільно з Молодіжною радою
- 04 Екологія – до цього напрямку залучили еколога з Волинського національного університету

Першим етапом стала екологічна оцінка території. Під час польових досліджень у долині річки Стир було зафіксовано 80 видів рослин і понад 60 видів тварин. Результати показали, що територія має високу екологічну цінність. Найцінніші зони – ті, що мають високий рівень вологості, захищені від шуму та людського впливу.

ДЕТАЛЬНІШЕ

Паралельно ми розробили стратегію комунікації — визначили, як і про що говоримо, створили візуальні матеріали та назви подій які б запам'ятовувалися, спланували серію активностей для мешканців.

ПЕРША ЗУСТРІЧ:
«ПОБАЧЕННЯ З ДОЛИНОЮ»
(21 ЧЕРВНЯ 2025)

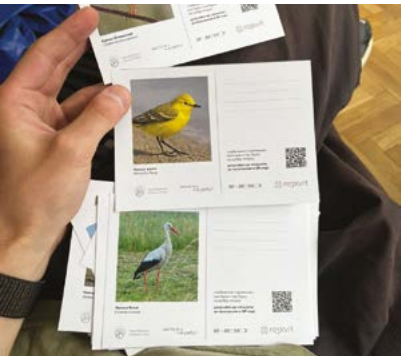
Це була перша подія в межах проєкту, яка мала на меті познайомити громаду з ідеєю створення еко-парку, а нас – із людьми та самим місцем. Ми хотіли одночасно дослідити потреби мешканців, підвищити обізнаність про територію й залучити місцевих до спільної дії.

Програма об'єднала три формати: прогулянка з екологом, толока та прибирання території, пікнік-обговорення. Місцем події ми обрали локальний орієнтир – «під грушею», дерево на межі села та долини, яке мешканці сприймають як місце зустрічі. Щоб про подію дізналися якомога більше людей, ми розробили афішу, розклеїли її на дошках оголошень і стовпах, а також анонсували захід у соціальних мережах.

Особливу увагу приділили листівкам, які стали частиною айсбрейкінгу. На кожній з них зобразили одну з тварин, виявлених під час екологічної оцінки – наприклад, птаха, жабу чи метелика.

Там же була мапа території, назва проєкту, простір для імені учасника та QR-код, який вів до чатів у різних месенджерах. Ми створили ці чати, щоб мешканці могли спілкуватися, обмінюватися новинами й ідеями та ініціювати власні активності в межах проєкту.

Попри те, що це був перший захід, нам вдалося залучити 12 мешканців різного віку та професій. Це стало для нас успіхом: у програмі кожен знайшов щось своє – хтось прийшов на екскурсію, хтось на толоку, а хтось просто на розмову.

“МАНДРІВНА ВИСТАВКА”
(ЛИПЕНЬ–СЕРПЕНЬ 2025)

Після першого заходу ми хотіли розширити групу учасників з громади. Тому ми змінили підхід і вирішили самим йти до людей, замість того щоб запрошувати їх до нас. Ми дослідили, які спільноти вже активні у Підгайцях і планували прийти до них із “мандрівною виставкою” про проєкт. Ми звернулися до священників, важливих громадських діячів села, щоб просувати наш проєкт у релігійних громадах, які є найбільшими в Підгайцях.

“

Надзвичайно сподобався комплексний підхід. Дуже радує, що в Луцьку є хтось, хто вміє аналізувати питання з усіх боків, допомагає знайти рішення для різних запитів і “кишень”.

Валентина Петрук,
учасниця
партисипативних подій

Для цього ми підготували: два великі постери формату А1 з візуалізаціями, описом проєкту та цілями, листівки з тваринами та QR-кодами, які вже стали впізнаваним елементом проєкту.

Протягом літа ми три рази фізично презентували проєкт – у двох церквах (де після служби спілкувалися з відвідувачами про потреби громади, зелені зони та роль річки в громаді) та додатково розмістили постери у школі, будинку культури та адміністрації селища. Це дало можливість залучити ширше коло мешканців, зокрема тих, хто не користується соцмережами. Головна мета виставки – підвищити обізнаність про екологічну цінність території, зібрати відгуки та продовжити діалог про те, яким може бути майбутній парк.

Паралельно команда “місто.ребут” презентувала проєкт на урбаністичних форумах, щоб познайомити з ним фахову спільноту та залучити професійних експертів.

ВОРКШОП «ТУРБОТА ПРО ДОЛИНУ: ПІДГАЙЦІ»
(12 ВЕРЕСНЯ 2025)

Завершальна подія об'єднала попередній досвід і мала на меті зібрати ідеї розвитку Долини від громади – як короткострокові, так і довгострокові.

Ми розробили формат воркшопу, у якому спочатку разом з учасниками визначали базові принципи розвитку території (що варто зберегти, які цінності пріоритетні), а потім генерували ідеї активностей та розташовували їх на шкалі реалізованості у часі – від найпростіших до найскладніших і довших в реалізації.

Подію планували провести на центральній площі селища під навісом, підготували афішу, поширили запрошення через месенджери та соцмережі. Однак у день заходу погода зіпсувалася, і ми були змушені перенести воркшоп у будівлю адміністрації. До того ж виявилось, що в цей період часу відбувається збір врожаю, і навіть особисті запрошення на подію не переконали людей доєднатися. Попри складнощі й невелику кількість учасників (5 мешканців, з яких двоє не залишилися до кінця), ми все одно провели дискусію й зібрали матеріал для роботи.

ВИКЛИКИ ТА БАР’ЄРИ

Однією з головних складностей стало усвідомлення того, що для подібних проєктів з активізації спільноти необхідна значно більша залученість на місцях, більше ресурсів – як часових, так і фінансових – та загалом довший термін реалізації. У нашому випадку робота з активізацією громади не могла обмежитися лише трьома партисипативними подіями, адже такі процеси потребують більше часу для налагодження довіри та сталих зв’язків.

Нам не вдалося повною мірою об’єднати спільноту навколо теми Еко-парку, проте в межах проєкту ми все ж змогли проінформувати частину мешканців про цю ініціативу та викликати зацікавлення.

Іншою перешкодою виявилася відсутність звички до участі в подібних заходах. Для багатьох мешканців це досі не є поширеною практикою, що має історичне підґрунтя: тривале домінування радянської моделі управління із підходом «згори вниз» не сприяло розвитку культури залучення та громадської ініціативності.

Окрім того, під час подій ми стикнулися з проявами агресивної поведінки окремих учасників, що створювало додатковий стрес і вимагало від команди нових навичок комунікації та емоційної стійкості.

“Відтоді як я вперше дізнався про цей проєкт, я побачив групу місцевих фахівців, які щиро вірять у це місце та цей проєкт. Але більш ніж це – вони працюють над системними змінами в галузі міського планування та дизайну. Залучені громадою і з природою в центрі. Я бачив, як команда вкладає свою енергію та долає перешкоди й бар’єри. Для мене саме такі фахівці прокладають шлях до сталих змін.”

Ренді Блум, INBO, партнер із Нідерландів

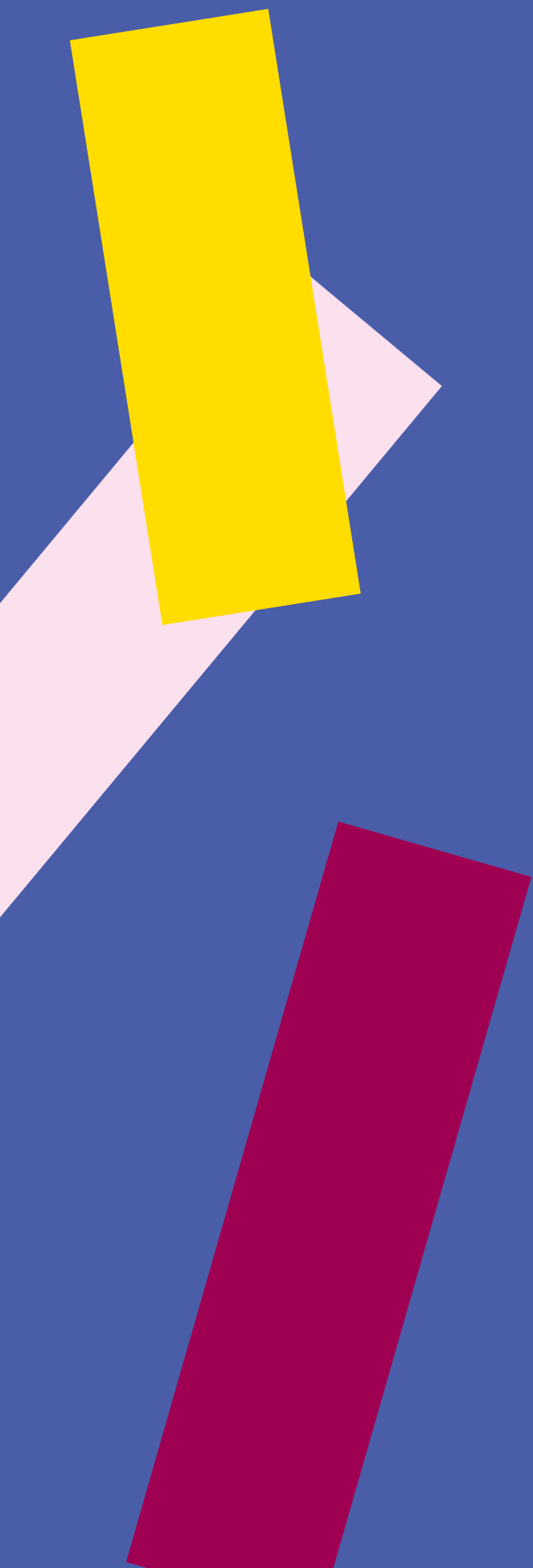
- Уроки, які ми винесли:
- 01 Підхід “йдемо до спільнот”. Якщо ініціатива походить ззовні, ефективніше не очікувати, що мешканці самі долучаться, а йти до них – у вже існуючі спільноти, простори та формати взаємодії.
 - 02 Візуальна комунікація. Якісні афіші, листівки й постери довели свою ефективність. Вони не лише привертали увагу, а й допомогли сформуванню візуальну мову проєкту, що забезпечує впізнаваність і довіру.
 - 03 Персональні запрошення. Особисте звернення до мешканців виявилось значно дієвішим, ніж загальні оголошення – воно створює відчуття причетності та відповідальності.
 - 04 Варто допомагати формувати простір для спільноти, а не створювати його замість неї. Наш досвід показав, що створені “зверху” чати у месенджерах не активізуються без внутрішньої потреби самої громади.
 - 05 Залучення експертів. Співпраця з профільними фахівцями, зокрема екологом, позитивно вплинула на сприйняття проєкту – експертна участь підсилює довіру серед мешканців.

ПОДАЛЬШІ КРОКИ ТА МАСШТАБУВАННЯ

На основі соціальних зв’язків, що виникли в рамках цього проєкту, та з урахуванням проведеної екологічної оцінки, майбутнє еко-парку виглядає набагато більш оптимістичним, ніж до початку реалізації проєкту. Наступні кроки, які необхідно здійснити, викладені нижче.

- КРОК 0.
- ПРОДОВЖЕННЯ РОБОТИ НАД ЕКО-ПАРКОМ
- Активізація спільнот, спільна реалізація тактичних інтервенцій, розробка туристичного маршруту вихідного дня територією долини та селами навколо. Дослідження можливості палюдикультури як моделі сталого фермерства на вологих ґрунтах.
- КРОК 1.
- РОЗВИТОК ІНШИХ ЗЕЛЕНИХ ЗОН ГРОМАДИ ЗА ЗРАЗКОМ ЕКО-ПАРКУ
- Створення програми, що визначає принципи перетворення зелених територій: баланс екологічної складової, участі спільноти, туристичної привабливості та агровиробництва.
- КРОК 2.
- УЗАГАЛЬНЕННЯ ДОСВІДУ
- Формування універсального підходу, придатного для інших малих населених пунктів України. Він може включати роботу зі ставками, струмками, скверами, лісовими галявинами чи окремими знаковими деревами – будь-якими природними точками, навколо яких може згуртуватися громада. Для поширення досвіду: розробка порадника, набору типових тактичних проєктів та програму тренінгів для місцевих громадських діячів та посадовців.
- КРОК 3.
- ФОРМУВАННЯ ЗЕЛеної МЕРЕЖІ
- Сполучення окремих точок в екологічно цінну мережу, що буде підтримувати біорізноманіття, створювати передумови для зеленої мобільності між селами та стане основою різноманітних туристичних маршрутів.
- КРОК 4.
- ДОВГА ПЕРСПЕКТИВА
- Інституалізація підходу на національному рівні й розбудова партнерств. «Зелені куточки» – частина соціальної інфраструктури малих сіл, що важливо як для громад, так і для бізнесу. Формування національного зеленого каркасу країни та системи збереження болотистих територій у долинах річок.

Використані інструменти

ВИКОРИСТАНІ ІНСТРУМЕНТИ

Робота в серці спільнот — це спільна подорож. Вона починається з розуміння людей і мереж, що формують місце, і продовжується через діалог, довіру та творчість.

Цей розділ презентує практичний підхід, побудований навколо чотирьох кроків — шляху від аналізу до співтворення. Кожен крок підкріплений інструментами, які роблять партисипацію реальною та змістовною. Важливо, що процес є ітеративним: він може починатися заново, повторювати окремі етапи або повертатися назад, коли з'являються нові інсайти. Проекти розвиваються, залучені сторони змінюються, амбіції зростають — тому повернення до попередніх кроків є невід'ємною частиною формування стійких та інклюзивних міських змін.

01

АНАЛІЗ АКТОРІВ

Перш ніж діяти, необхідно з'ясувати: хто залучений? Хто зацікавлений? Хто може вплинути на зміни? Мапування стейкхолдерів – це перший крок у співпраці. Воно виявляє відносини, вплив і “прихованих лідерів”, здатних рухати процес вперед. Такі інструменти, як “Мапа учасників процесу”, допомагають візуалізувати зв'язки, ролі та зони відповідальності. Щоб зрозуміти потреби та пріоритети, ми застосовували “Оцінку потреб”, “Онлайн опитування” та “Глибинні інтерв'ю”. Ці інструменти перетворюють абстрактні спільноти на реальних людей із голосами та інтересами.

02

ІНФОРМУВАННЯ ТА ЗАПРОШЕННЯ

Партисипація починається з відкритості. Спільноти не зможуть долучитися, якщо не знатимуть про проект. Цей крок зосереджений на поширенні, доступній інформації та запрошенні. Іноді достатньо розповсюдити “Листівки” або використати “Ігрові картки”, щоб пояснити ідеї. В інших випадках важливо поєднувати “Традиційні форми медіа” — місцеві газети — із новими, такими як цифрові платформи. Для ширшої залученості, наприклад, “Мандрівних виставок”, “Симпозіумів” чи “Фокус-груп”, створюють простір для навчання та зв'язків. Мета завжди одна: зробити процес видимим і відкритим для кожного.

03

ВЗАЄМОДІЯ З ГРОМАДОЮ

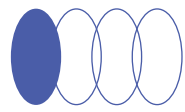
Залучення – це, насамперед, побудова стосунків та взаємодії. На цьому етапі створюється простір для діалогу та спільного досвіду. Іноді залучення – це посидіти разом біля “Вогнища” або зібратися на “Пікнік”, де взаємодія відбувається невимушено. Або ж залучення може відбуватися через “Онлайн-платформу”, яка поєднує людей на відстані. А такі інструменти, як “Вихід з бульбашки”, допомагають переосмислити упередження й відкривають нові погляди. Ці інструменти дозволяють почути історії, занепокоєння та ідеї спільнот.

04

СПІВТВОРЕННЯ

У підсумку діалог переходить у дію. Співтворення означає роботу пліч-о-пліч із громадою над втіленням ідей в реальність, яка може набувати різних форм: “Резиденція митців”, де локальні ремесла поєднуються з урбан-дизайном; сесій “Міської гри”, що досліджують різні сценарії розвитку спільноти; або літньої школи, яка об'єднує експертів і мешканців для навчання та створення рішень. “Заходи, організовані громадою”, перетворюють публічні простори на живі лабораторії. Цифрові інструменти підсилюють процес, забезпечуючи кожному голос у формуванні результатів.

Ці чотири кроки — не жорсткі правила, а принципи, що адаптуються до контексту. Разом вони формують процес, який веде від розуміння до дії, перетворюючи міські проекти на спільні подорожі змін. Представлені інструменти — це запрошення: експериментувати, взаємодіяти та спільно створювати міста, які справді належать своїм спільнотам.

АНАЛІЗ АКТОРІВ. МАПА УЧАСНИКІВ ПРОЦЕСУ

ЦІЛЬОВА ГРУПА

Широке коло зацікавлених осіб, від мешканців села до чиновників регіонального уряду, та їх взаємозв'язки.

Візуальний інструмент мапування, який визначає ключових учасників, їхні ролі, взаємовідносини, рівні впливу та зв'язки в екосистемі відновлення міст. Він допомагає виявити партнерства, прогалини, динаміку сил та потенційні шляхи співпраці.

ВИКОРИСТАННЯ ПІДГАЙЦІ

В проєкті це був допоміжний інструмент, особливо на початкових етапах. Його основна мета полягала в тому, щоб виявити та зрозуміти всіх потенційних акторів, які можуть впливати на проєкт або бути зацікавленими в його результатах. На старті ми розуміли, що нам необхідно розширити коло залучених, адже взаємодія на той момент відбувалася переважно серед молоді.

Ми систематизували виявлених акторів, розміщуючи їх у матриці «зацікавленість–вплив». Це дозволило визначити, які групи вже залучені, а які потребують додаткової уваги. Завдяки цьому ми змогли зрозуміти, з ким потрібно активніше працювати, аби підвищити рівень їхньої зацікавленості, а зі зростанням зацікавленості з'являється й потенціал до зростання впливу певних акторів на хід проєкту.

У процесі реалізації проєкту мапа оновлювалася: з'являлися нові актори, а позиції вже визначених змінювалися.

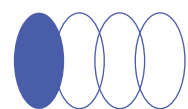
ВИКОРИСТАННЯ ЛУКАШІВКА

Мапа учасників процесу у Лукашівці стала ключовим інструментом для розуміння того, як функціонує громада після пережитої окупації та руйнування інфраструктури. На відміну від міського середовища, де мережі взаємодії частково окреслені інституційно, у маленькому селі більшість рішень ухвалюється через неформальні канали, родинні зв'язки, сусідську підтримку та особисту довіру. Саме тому мапування стосунків стало важливим першим кроком.

У процес були залучені мешканці різного віку: жінки старшого віку, які тримають соціальну тканину села; підлітки, що шукають ролей у спільному житті; нові жителі, які переїхали після початку повномасштабного вторгнення; волонтери Repair Together; студенти ХША та староста села. Через інтерв'ю, спостереження та неформальні розмови команда поступово вибудовувала карту ролей, ресурсів та рівнів впливу.

Мапа показала, хто в селі є «вузлами довіри», хто має матеріальні чи соціальні ресурси, хто спроможний зібрати людей, а хто, навпаки, уникає публічності. Вона також виявила прогалини: непомітні групи, ізольованих мешканців, конфліктні лінії та «розірвані» зв'язки після окупації. Акторно-мережева мапа стала інструментом, що дозволив команді будувати реалістичну стратегію залучення — опираючись на живу соціальну тканину, а не на формальні органограми.

АНАЛІЗ АКТОРІВ. БАЗА ДАНИХ

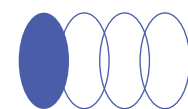
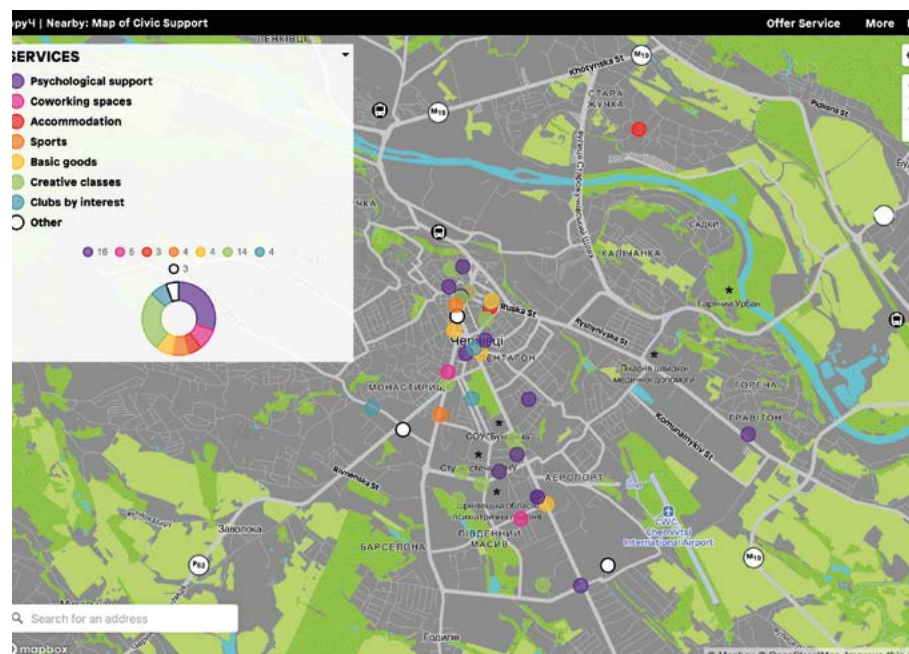
ЦІЛЬОВА ГРУПА

ГО, благодійники, освітяни
та волонтерські ініціативи

База даних з можливістю сортування та пошуку для організації інформації про учасників процесу. Теги дозволяють фільтрувати за ролями, секторами, потребами, вразливостями або географічними районами, а це полегшує відстеження взаємодії та планування інформаційно-просвітницької роботи.

ВИКОРИСТАННЯ ЧЕРНІВЦІ

У електронній таблиці з тегами команда AREAC систематизувала дані від учасників Мапи громадської підтримки Чернівців. Для цього члени команди зв'язалися з кожною організацією або ініціативою, щоб внести до таблиці актуальну інформацію про них: офіційну назву, види діяльності, адресу веб-сайту, сторінки в соціальних мережах, послуги організації, її потребу в пожертвах, контактну інформацію тощо. Це дозволило створити зручну для користувачів структуру карти. ГО на мапі сортовані за сферами діяльності та видами пропонованих послуг (безкоштовна психологічна підтримка, житло, коворкінг, товари першої необхідності, спортивні заходи тощо). Крім того, під час створення таблиці з тегами команда поширювала інформацію про діяльність проєкту та збирала запити на бажані заходи від опитаних активістів.

АНАЛІЗ АКТОРІВ. ОНЛАЙН-ОПИТУВАННЯ

ЦІЛЬОВА ГРУПА

Місцеві мешканці та ГО,
благодійники, освітяни та
волонтерські ініціативи

Швидкий, масштабований метод збору відгуків від територіально розкиданих спільнот. Чудово підходить для збору кількісних і якісних даних, особливо коли учасники можуть бути не на місці або мають обмежений час для особистих зустрічей.

ВИКОРИСТАННЯ ЧЕРНІВЦІ

ПОРУЧ:
МАПА ГРОМАДСЬКОЇ
ПІДТРИМКИ ЧЕРНІВЦІВ

Ініціатива реалізується ГО AREAC та урбаністичною хмаринкою Rozvay спільно з підприємчими партнерами INBO, STPFO, Play the city та фінансується Міністерством закордонних справ Нідерландів.

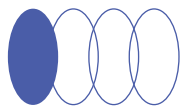
На платформі "ПоруЧ" кожен, хто має змогу, ділиться своїми навичками чи іншою підтримкою. А той, хто має таку потребу, безоплатно користується запропонованими можливостями.

Що на мапі?

- спільні простори Чернівців;
- творчі заняття, семінари, тренінги, курси для дітей і дорослих;
- психологічна підтримка; видача продуктів, одягу та інших речей;
- безкоштовне проживання;
- коворкінги для навчання і віддаленої роботи;
- заняття спортом, у тому числі для людей з інвалідністю;
- зустрічі за інтересами: від книжкового клубу до волонтерської діяльності.

Безкоштовно, актуально, без реєстрації!

Щоб визначити потреби у підтримці мешканців громади Чернівців та можливості надання такої підтримки команда AREAC розробила онлайн-анкету, яка також була розповсюджена у паперовому форматі під час відкриття проєкту, на якому були присутні понад 400 учасників, та у спільних просторах Чернівців, залучених до проєкту. В результаті вони дізналися, які заходи та інші види підтримки є найбільш затребуваними у спільних просторах Чернівців. З іншого боку, завдяки цій анкеті було зібрано інформацію про тих активних мешканців та громадські організації, які пропонують свої послуги безкоштовно всім бажаючим, наприклад, готові провести безкоштовний майстер-клас, лекцію, тренінг, спортивний заняття тощо. Пізніше цих людей було запрошено до відповідного спільного простору та надано допомогу в організації власного заходу.

АНАЛІЗ АКТОРІВ. ОЦІНКА ПОТРЕБ

ЦІЛЬОВА ГРУПА

Мешканці різних вікових груп, включаючи вразливі верстви населення, наприклад, самотніх людей старшого віку та жінок, а також молодь та підлітків. ГО, благодійники, освітяни та волонтерські ініціативи.

Структурований процес визначення пріоритетів, викликів та існуючих можливостей громади. Він забезпечує базове розуміння того, що є найважливішим для різних груп, та слугує основою для розробки цільових стратегій відновлення.

ВИКОРИСТАННЯ ПІДГАЙЦІ

Ми застосували цей інструмент, щоб зрозуміти потреби мешканців Підгайцівської громади та перевірити релевантність ідеї створення Еко-парку. На початку ми мали чітко сформульований запит від місцевої молоді – знайти рішення проблеми надто залюдненого пляжу. Проте ми розуміли, що ця проблема є лише однією з можливих інших запитів громади.

Для цього ми відвідали одну з релігійних спільнот громади. Ми влаштували обговорення за принципом “від загального до конкретного”: почали із загальних викликів та потреб громади, далі звузили фокус до розвитку зелених зон в громаді, і останнім поставили конкретне запитання – яку роль у житті громади відіграє долина річки Топілля, де планується створення Еко-парку.

Такий підхід дав змогу встановити прямий зв'язок між громадськими потребами та нашою ініціативою. Ми отримали підтвердження, що долина є цінною природною територією, яку необхідно берегти, а створення Еко-парку може задовольнити частину актуальних запитів громади. Це стало важливою валідацією ідеї та дало нам підстави рухатися далі.

ВИКОРИСТАННЯ ЛУКАШІВКА

Оцінка потреб у Лукашівці стала інструментом, який допоміг побачити не тільки проблеми громади, а й її приховані ресурси. Після окупації багато людей звикли жити у «режимі виживання», де першочерговими здавалися побутові питання, а потреби соціального життя залишались неозвученими. Саме тому оцінювання потреб вимагало делікатного підходу, що поєднував щирі розмови, спостереження та елементи польових досліджень.

Команда працювала з різними групами: мешканками старшого віку, підлітками, молодими сім'ями, новоприбулим населенням і тими, хто повернувся після бойових дій. Питання стосувалися не лише матеріальних труднощів, а й соціальних, емоційних та культурних потреб: доступу до послуг, безпеки, можливостей для дітей, простору для зустрічей, відчуття належності й громади.

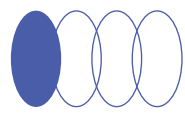
Результатом стала багатовимірна картина: люди гостро потребують місця для зборів, простих активностей, спільних свят та взаємодії поколінь. Було також визначено ключові бар'єри – сезонність життя, брак транспорту, недовіра до зовнішніх ініціатив, відсутність інформаційних каналів.

Оцінка потреб стала основою для всіх подальших кроків: вона дозволила команді не нав'язувати готових рішень, а формувати дії, що виростають із реальних потреб мешканців, роблячи процес відновлення по-справжньому спільним.

ВИКОРИСТАННЯ ЧЕРНІВЦІ

До початку реалізації проєкту «Простори зростання» команда AREAC провела дослідження потреб цільової громади в рамках попередньої програми підтримки громади в Чернівецькій області. Також під час реалізації проєкту це дослідження потреб було проведено в кілька етапів. У початковому проєктному семінарі у Львові взяли участь представники трьох спільних просторів Чернівців: інклюзивного коворкінгу, простору психологічного відновлення в притулку для ВПО та спільного молодіжного простору. Вони розповіли про пріоритети, виклики та можливості, аби врахувати це під час планування проєктних заходів. Пізніше команда проєкту залучила до такої оцінки потреб представників місцевої влади, недержавних організацій, волонтерських ініціатив та освітян. Важливо було провести таку оцінку в кілька етапів, оскільки ситуація в регіоні є дуже нестабільною.

АНАЛІЗ АКТОРІВ. ГЛИБИННІ ІНТЕРВ'Ю

ЦІЛЬОВА ГРУПА

Жінки старшого віку,
які пережили окупацію,
підлітках, місцеві активісти
та сім'ї, які повернулися до
села після деокупації

Індивідуальні бесіди, що дозволяють здобути глибоке, особисте розуміння досвіду, спогадів, мотивації та сподівань людей. Вони виявляють нюанси, які можуть не згадуватися в опитуваннях або озвучуватися на групових сесіях.

ВИКОРИСТАННЯ ЛУКАШІВКА

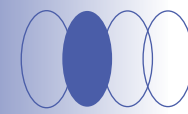
Глибинні інтерв'ю стали одним із найважливіших інструментів у роботі в Лукашівці, адже вони дозволили побачити реальність не як набір проблем, а як людські історії. Після окупації люди не поспішали говорити на публічних зустрічах, не довіряли «зовнішнім», і часто навіть між собою обмежувалися короткими побутовими фразами. Саме тому індивідуальні розмови у спокійній, знайомій атмосфері стали ключем до розуміння того, що приховується за мовчанням.

Команда спілкувалася з мешканцями різного віку та досвіду: від жінок старшого віку, які зберігають пам'ять про довоєнне життя, до підлітків, чий світ сформувався вже у тіні війни. Інтерв'ю давали можливість торкнутися тем, які не завжди можна озвучити в групі: пережитого страху, втрати, виснаження, але також – надії, прагнення нормального життя і потреби у простих людських зустрічах.

Цей інструмент дозволив виявити не лише проблеми, а й точки підтримки: хто має інструменти та навички, хто може допомагати, хто готовий долучитися, але потребує запрошення. Важливо, що люди ділилися не «думками про проєкт», а особистими поглядами – що для них означає громада, що вони хотіли б повернути або створити.

Глибинні інтерв'ю стали фундаментом для формування чутливої, реалістичної та людяної стратегії роботи в Лукашівці.

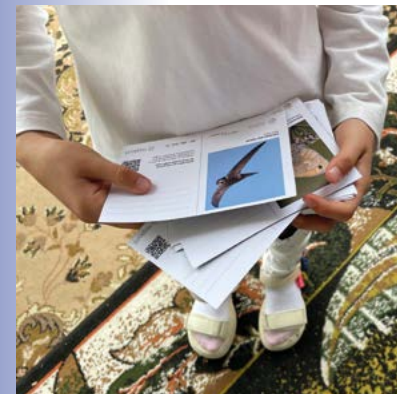
ІНФОРМУВАННЯ ТА ЗАПРОШЕННЯ. ЛИСТІВКИ

ЦІЛЬОВА ГРУПА

Місцеві мешканці,
підлітки та діти

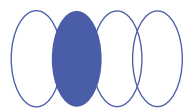
Невеликі, доступні друковані матеріали, що містять інформацію у зручній, наочній формі. Ідеально підходять для безпосереднього інформування у громадських місцях, на ринках та у громадських центрах.

ВИКОРИСТАННЯ ПІДГАЙЦІ

Листівки стали одним із ключових та найбільш використовуваних інструментів у нашому проєкті. Ідея їх створення виникла ще під час організації першої події й надалі супроводжувала всі інші, перетворившись на впізнаваний візуальний елемент проєкту. Листівки поєднували в собі кілька функцій. Передусім, це був інструмент популяризації знань про долину річки: на кожній листівці розміщували фотографії та назви тварин, які мешкають у долині, а на звороті – мапу території. Таким чином учасники отримували фізичний, компактний, візуально привабливий та інформативний матеріал, який можна було зберегти або передати іншим. Другу функцію листівки виконували під час знайомств: на подіях учасники самостійно обирали листівку, яка їм найбільше сподобалася, та вписували своє ім'я у спеціально відведеному місці. Це допомагало знайомитися на подіях і слугувало бейджиком для учасників. Третьою важливою функцією була промоція проєкту. На листівках були розміщені назва ініціативи та QR-код, завдяки якому учасники могли дізнатися більше про проєкт та доєднатися до чатів. Листівки особливо були успішними в залученні дітей.

ІНФОРМУВАННЯ ТА ЗАПРОШЕННЯ. ТРАДИЦІЙНІ ФОРМИ МЕДІА

ЦІЛЬОВА ГРУПА

Мешканці старшого віку, людей з низьким рівнем цифрової освіти та тих, хто не має стабільного доступу до мобільного інтернету.

ВИКОРИСТАННЯ ПІДГАЙЦІ

Традиційні форми медіа, такі як радіо, постери, місцеві газети та оголошення в громаді. Вони забезпечують інклюзивність, охоплюючи аудиторію з обмеженим доступом до цифрових технологій.

У Підгайцівській громаді на даний момент відсутнє єдине доступне для всіх джерело інформації, на кшталт газети, радіостанції чи місцевого телебачення. Тому в межах нашого проєкту ми обрали стратегію використання традиційних офлайн-інструментів, які здатні охопити різні групи населення.

Основним засобом стали фізичні афіші-запрошення, які ми розробили спеціально для анонсу подій та активностей проєкту. Ці афіші були розміщені у найбільш відвідуваних локаціях громади – на зупинках громадського транспорту, у місцевих магазинах, біля адміністративних та громадських будівель. Ми намагалися донести інформацію навіть до тих мешканців, які не користуються соціальними мережами.

Додатково ми підготували два великоформатні постери (A1), що містили інформацію про цілі та елементи проєкту. Ці постери були розташовані в основних просторах громади на декілька місяців: місцевій школі, будівлі адміністрації, будинку культури та церквах. Завдяки цьому інформація про проєкт була постійно доступна для широкої аудиторії.

ВИКОРИСТАННЯ ЛУКАШІВКА

ВИКОРИСТАННЯ ЧЕРНІВЦІ

У Лукашівці, де цифрова інфраструктура нестабільна, а частина мешканців не користується смартфонами, традиційні медіа стали критично важливим інструментом залучення. Постери, оголошення, друковані листівки та «реклама з уст в уста» виконували функцію, яку в містах часто беруть на себе соціальні мережі: вони забезпечували доступність і видимість процесу для всіх, незалежно від віку чи рівня цифрових навичок.

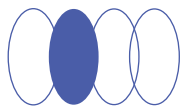
Команда використовувала традиційні медіа у поєднанні з особистими розмовами. Прості, зрозумілі оголошення розміщувалися поруч із магазином, на зупинках та біля старої школи – у місцях, де мешканці найчастіше перетинаються. Така форма комунікації була особливо важливою для старшого покоління, яке прагнуло бути в курсі подій, але не завжди мало доступ до чатів чи соцмереж.

Оголошення запрошували на толоки, майстерні, зустрічі, а також пояснювали, що саме робить команда і як можна долучитися. Вони допомагали руйнувати бар'єр недовіри – люди бачили, що ініціатива відкрита, зрозуміла і не вимагає складних формальностей.

Старі медіа також сприяли формуванню регулярності: коли мешканці кілька разів поспіль бачили постери з позитивними змінами, вони починали сприймати процес як щось стабільне й надійне. Таким чином, традиційні канали стали основою інклюзивної та рівної комунікації.

Для інформування про події та заходи проєкту «Простори зростання» команда використовувала розповсюдження паперових плакатів та листівок у цільовій громаді, переважно у спільних просторах Чернівців. Це допомогло привернути увагу тих мешканців, які не користуються цифровими каналами комунікації. Також це сприяло більшій довірі з боку всіх інших людей, оскільки яскраві паперові оголошення сприймаються як свідчення важливості події, залучення до неї тих установ, де розміщуються ці плакати.

ІНФОРМУВАННЯ ТА ЗАПРОШЕННЯ. НОВІ ФОРМИ МЕДІА

ЦІЛЬОВА ГРУПА

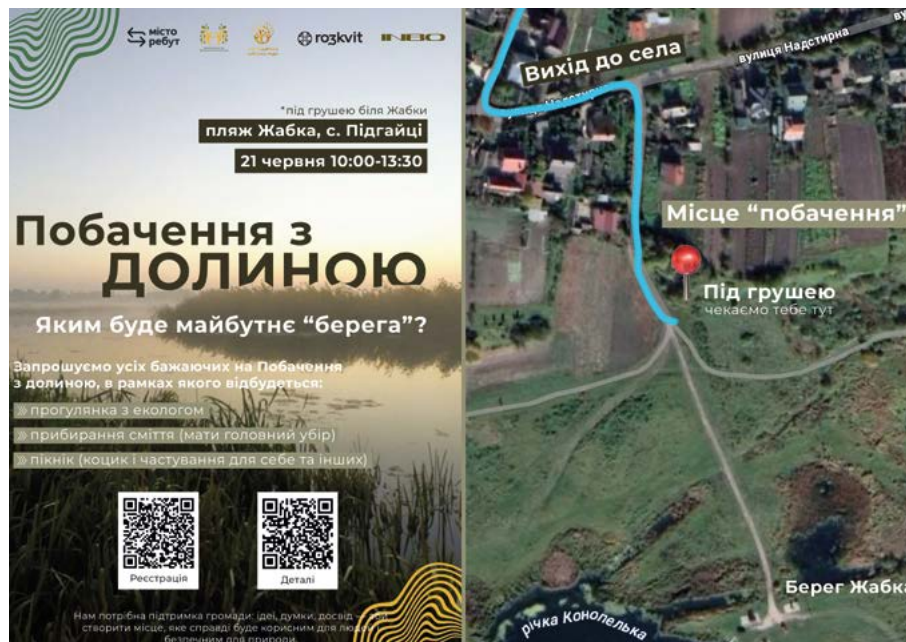
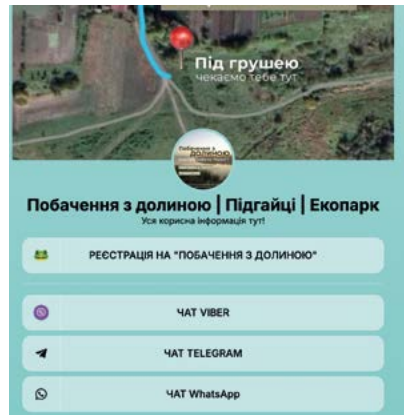
Активні мешканці, підлітки, жінки, які координують побутову та соціальну комунікацію, неформальні громадські групи.

ВИКОРИСТАННЯ ПІДГАЙЦІ

Цифрові канали – соціальні мережі, месенджери, веб-сайти – що забезпечують швидке поширення інформації, інтерактивну взаємодію та двосторонню комунікацію.

Ми використовували цей інструмент для анонсування подій та залучення мешканців громади. Основним каналом стали соціальні мережі – Instagram та TikTok. Саме там ми публікували дописи з описом заходів, запрошеннями та афішами. Особливу увагу приділяли назві кожної події: вона мала бути водночас цікавою, легко запам'ятовуваною та пов'язаною з темою долини річки. Ці канали спрацювали на молодь та людей віком до 30; вони прийшли на наші події.

Ще одним елементом був QR-код, який вів на «дерево посилань». У ньому мешканці могли знайти форму реєстрації на події та перейти до чатів у трьох різних месенджерах, створених нашою командою. Ми свідомо обрали декілька платформ, адже різні вікові групи користуються різними каналами спілкування. Ідея чатів полягала в тому, щоб мешканці громади отримали зручний простір для обговорень, обміну думками та взаємодії між собою. Однак цей компонент не спрацював: активність у жодному з чатів не з'явилася. Ми припускаємо, що причина в тому, що ідея відбулася «згори-вниз» — була створена командою без запиту з боку самої спільноти та не була підхоплена учасниками.

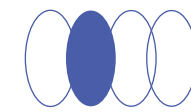

ВИКОРИСТАННЯ ЛУКАШІВКА

Нові форми медіа стали важливою опорою процесу в Лукашівці, хоча цифрове середовище тут значно слабше, ніж у більшості міських громад. Головним інструментом став чат у месенджері – перший неформальний «цифровий майдан», де мешканці могли ставити запитання, отримувати оновлення, домовлятися про зустрічі та в реальному часі реагувати на зміни. Для громади, яка втратила всі фізичні простори зібрань, цей цифровий канал став важливою точкою зв'язку.

Команда цілеспрямовано використовувала нові медіа як спосіб зробити комунікацію живою та прозорою. Фото процесу, оновлення про прогресування проєкту, та запрошення на події формували відчуття руху й відкритості. Це допомагало знизити рівень скептичності: коли люди бачили видимі результати, вони охочіше долучалися до наступних кроків.

Водночас комунікація в чаті дозволяла оперативно реагувати на сезонність життя: переносити зустрічі через дощ, швидко координувати інструменти, повідомляти про зміни. Нові медіа посилили горизонтальні зв'язки в громаді й доповнили офлайн-процеси, роблячи участь більш гнучкою та доступною.

ІНФОРМУВАННЯ ТА ЗАПРОШЕННЯ. ІГРОВІ КАРТКИ

ЦІЛЬОВА ГРУПА

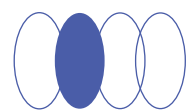
Усі учасники групових сесій та обговорень

Інтерактивні ігрові картки, які спрощено пояснюють складні теми за допомогою доступних підказок та візуальних елементів. Використовуються для стимулювання інтересу та заохочення до розмови.

ВИКОРИСТАННЯ ПІД ЧАС КОМАНДНИХ ВОРКШОПІВ У АМСТЕРДАМІ ТА ЛЬВОВІ

Ми використовували картки під час командних воркшопів у Львові та Амстердамі. Візуальні матеріали слугували тригерами асоціацій і спонукали учасників їх вербалізувати. Крім того, так інформація краще запам'ятовувалась і згодом легше відтворювалась.

ІНФОРМУВАННЯ ТА ЗАПРОШЕННЯ. СИМПОЗІУМ

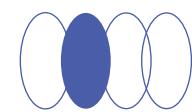
ЦІЛЬОВА ГРУПА

Місцева молодь та студенти
університету

Організована зустріч експертів, політиків, громадських лідерів та практиків для обміну знаннями, обговорення стратегій та створення партнерств з питань відновлення міст.

ВИКОРИСТАННЯ ЧЕРНІВЦІ

Симпозіум був частиною великого зібрання, присвяченого презентації запуску проєкту в громаді Чернівців 1 травня 2025 року. Він зібрав сотні студентів і став великим інформаційно-освітнім заходом, до якого долучилися вчителі, архітектори, представники громадських організацій тощо. Під час заходу вони дізналися про заплановані в рамках проєкту заходи, виклики, які можна подолати за допомогою партисипативного підходу, та відповідні інструменти, запропоновані міжнародними партнерами. Також були проведені практичні семінари, до яких вони долучилися та допомогли своїми відгуками щодо оцінки потреб. Загалом, це був великий інформаційно-освітній захід, спрямований на спілкування з мешканцями Чернівців про цінності, припущення та цілі проєкту з метою залучення їх до процесу.

ІНФОРМУВАННЯ ТА ЗАПРОШЕННЯ. ЗУСТРІЧІ ФОКУС-ГРУП

ЦІЛЬОВА ГРУПА

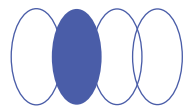
Профільні ГО, що
фокусуються на роботі з
ветеранами або/та ВПО

Невеликі фасилітовані дискусійні сесії, на які запрошуються різні члени громади, щоб поділитися думками, порівняти досвід та разом обговорити конкретні питання.

ВИКОРИСТАННЯ ЧЕРНІВЦІ

Команда проєкту провела невеликі дискусійні сесії з користувачами низки спільних просторів у Чернівцях. Цих людей об'єднували спільні потреби та інтереси, такі як проживання в притулку для ВПО, належність до вразливих соціальних груп ветеранів або людей з інвалідністю, належність до студентської спільноти тощо. Таке спілкування в невеликому колі допомогло людям більш відверто говорити про свої проблеми та потреби, зокрема про бажані способи використання спільних просторів та Мапи громадської підтримки Чернівців. Після таких фокус-груп з'явилися ідеї для майбутніх заходів, які згодом були організовані в рамках проєкту.

ІНФОРМУВАННЯ ТА ЗАПРОШЕННЯ. МАНДРІВНІ ВИСТАВКИ

ЦІЛЬОВА ГРУПА
Місцеві мешканці

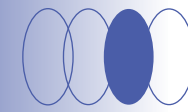
Мобільні стенди, які доносять інформацію до різних районів або міст. Вони підвищують обізнаність, стимулюють діалог та заохочують до участі у візуально привабливій формі.

ВИКОРИСТАННЯ
ПІДГАЙЦІ

Інструмент який дав змогу безпосередньо виходити в громаду, презентувати ідеї та вибудовувати відкритий діалог із мешканцями. Для цього ми підготували мандрівну виставку, що складалася з двох великих постерів формату A1 з візуалізаціями, описом концепції еко-парку та ключовими цілями проєкту. Додатково ми використовували серію листівок із зображеннями місцевих тварин і QR-кодами, що вели на “дерево посилань” із інформацією про ініціативу та чати для комунікації.

Відвідуючи місцеві спільноти, ми намагалися не тільки презентувати матеріали, а й взаємодіяти з людьми: слухати, ставити запитання, обговорювати їхні ідеї та фіксувати зворотний зв'язок. Це допомогало вибудовувати довіру, краще зрозуміти потреби громади та залучити мешканців до наступних подій. Під час таких зустрічей ми знайомилися з багатьма жителями, обмінювалися контактами та запрошували їх долучатися до майбутніх активностей.

Окрім мандрівок, постери виставки були встановлені у ключових громадських просторах на кілька місяців: у місцевій школі, адміністративній будівлі, будинку культури та церквах.

ВЗАЄМОДІЯ З ГРОМАДОЮ. ВАТРА

ЦІЛЬОВА ГРУПА
Дорослі, молодь, родини
та сусіди, що попередньо
небагато взаємодіяли

Неформальний, культурно значущий інструмент для збору інформації, який сприяє обміну історіями, емоційному зв'язку та побудові довіри всередині груп у громаді.

ВИКОРИСТАННЯ
ЛУКАШІВКА

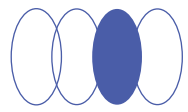
Розведення багаття стало одним із найтепліших і водночас найсильніших інструментів у процесі роботи в Лукашівці. У селі, де після руйнувань зникли всі місця для зібрань, а міжлюдська довіра була підірвана війною, багаття запропонувало просту, зрозумілу та глибоко культурну форму повернення до спільності. Воно не вимагало спеціальних запрошень чи формальностей, а лише бажання бути поруч.

Команда свідомо обрала цей інструмент як спосіб зняти напругу та створити атмосферу, у якій люди можуть говорити не про “проєкти”, а про життя. Біля вогню мешканці розповідали історії, ділилися спогадами про довоєнне життя, говорили про війну, про мрії, про втому й надію.

Такі зустрічі стали точкою відліку для відновлення довіри. Для багатьох це був перший досвід тривалого живого спілкування після окупації. Багаття створило безпечний простір, у якому не треба було виконувати якусь роль чи представляти позицію, а лише бути собою.

Згодом багаття перетворилося на символ нового життя старої школи: місце, де почали народжуватися маленькі ініціативи, дружні зв'язки та відчуття, що громада все ще здатна бути разом.

ВЗАЄМОДІЯ З ГРОМАДОЮ. ПІКНІК

ЦІЛЬОВА ГРУПА

Родини з дітьми, жінки середнього віку, підлітки та мешканці, які неохоче брали участь у більш офіційних заходах, але були відкриті до соціальної взаємодії.

ВИКОРИСТАННЯ ПІДГАЙЦІ

Неформальний захід просто неба, що сприяє невимушеному спілкуванню в дружній атмосфері.

Пікнік ми став простою та водночас ефективною нагодою зібрати громаду й налагодити перший контакт. Формат такої зустрічі дозволив би привернути увагу до території долини річки та створити невимушену атмосферу для знайомства. Місцем проведення ми обрали локальний орієнтир – «під грушею» – старе дерево на межі села та долини, відоме для мешканців як місце зустрічі.

Локація на жвавому шляху та поява незвичних для цього простору елементів – тентів, ковдр, їжі – викликали зацікавлення перехожих, які долучалися до активностей. Пікнік став підсумковою подією дня: після прогулянки з екологом та спільної толоки учасники могли перепочити на галявині, перекусити й обговорити питання долини, її виклики та потенціал.

Для нас цей інструмент був приводом зібрати людей у відкритому форматі, створити простір для діалогу та створити відчуття довіри.

ВИКОРИСТАННЯ ЛУКАШІВКА

Пікніки у Лукашівці стали інструментом м'якого залучення, який дозволив людям зібратися без тиску формальності та очікувань. Після тривалого періоду ізоляції та щоденних труднощів мешканці потребували простору, де можна просто бути – без завдань, без процедур, без страху «не вписатися». Пікнік створював саме таку атмосферу: невимушену, відкриту, дружню.

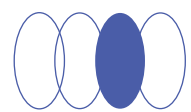
Команда організувала пікнік на подвір'ї старої школи, де вже починали з'являтися перші спільні зміни. Домашні смаколики та прості активності стали способом повернути у село звичні радощі повсякденності. Люди могли спілкуватися групами, знайомитися з тими, кого раніше бачили лише здалеку, ділитися новинами, сміятися, дозволити собі трохи свята.

Особливо важливо, що пікнік об'єднав різні покоління: підлітки палили вогнище, дорослі спілкувалися, старші жінки пригадували, як колись проводили подібні зустрічі. Усі ці паралельні активності створювали відчуття вітальності, повернення життя.

Пікнік допоміг знизити бар'єри участі: якщо хтось не був готовий до толоки чи воркшопу, вони могли просто прийти попиту чаю та поспостерігати. І саме в таких «легких» форматах народжувалася мотивація долучатися до наступних кроків.

Таким чином, пікнік став не просто громадським заходом, а каталізатором відновлення затишку, звичного способу життя та бажання брати участь у формуванні спільного майбутнього Лукашівки.

ВЗАЄМОДІЯ З ГРОМАДОЮ. ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМА

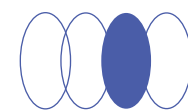
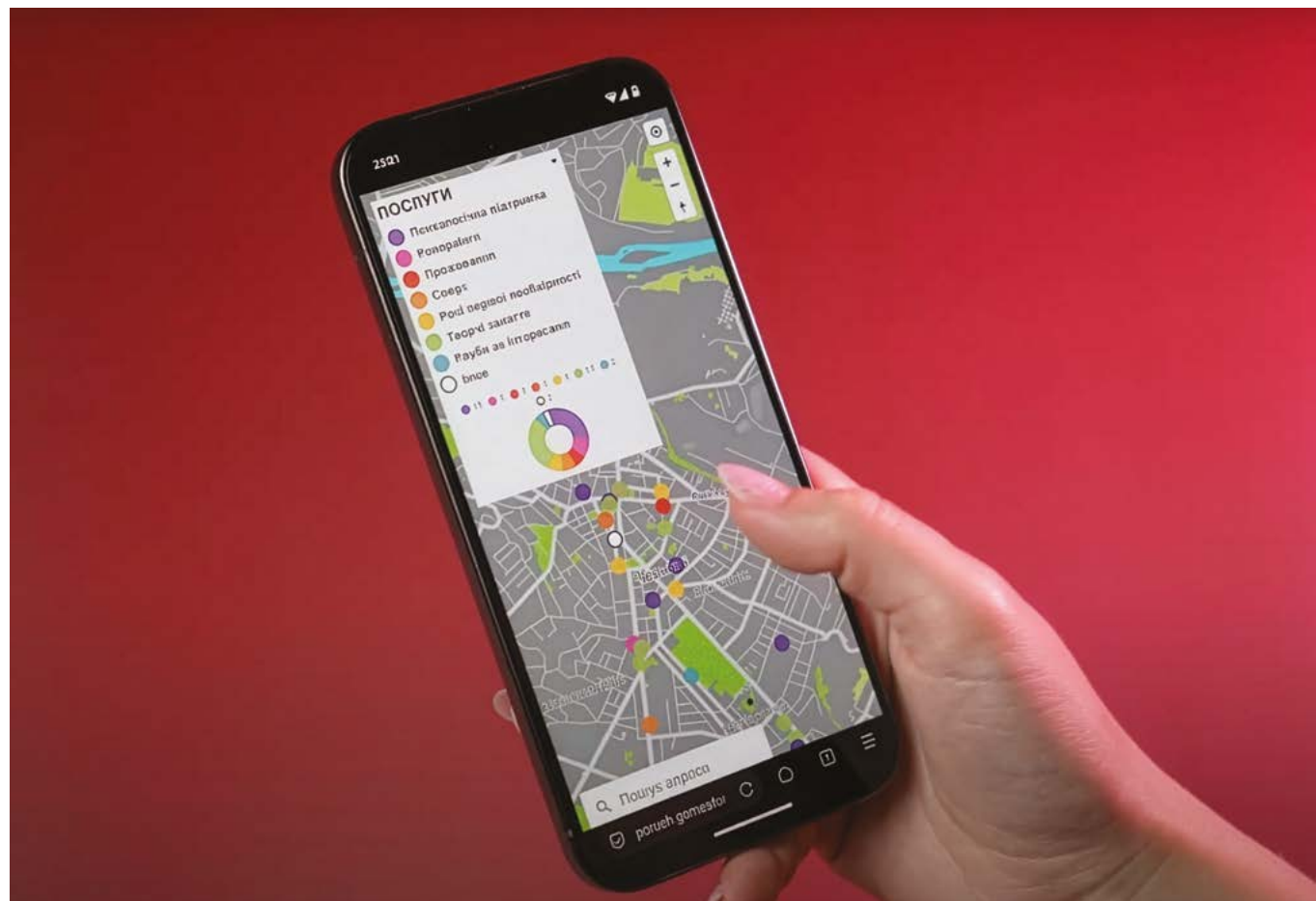
ЦІЛЬОВА ГРУПА

Місцева влада, місцеві жителі та ГО, благодійники, освітяни та волонтерські ініціативи

Онлайн-простір для постійної взаємодії, обміну ідеями, спільного проектування та новин. Забезпечує безперервну комунікацію навіть у разі відсутності офлайн зустрічей.

ВИКОРИСТАННЯ ЧЕРНІВЦІ

Онлайн-платформа «ПоруЧ» є основним інструментом проекту в Чернівцях, який був створений спеціально для нього. «ПоруЧ» (poruch.gamesforcities.com) – це інтерактивна мапа міста, яка візуалізує всі можливості безкоштовної підтримки в Чернівцях. Розроблена Play the City, вона поєднує в собі живу мапу та базу даних, що наповнюється спільнотою, про ГО, волонтерські групи та послуги – від психологічної допомоги та курсів для дітей до гуманітарної допомоги, майстер-класів та коворкінг-просторів. Користувачі можуть легко знайти допомогу. Організації можуть додавати свої послуги. Спільнота підтримує карту відкритою, оновлюваною та спільною.

ВЗАЄМОДІЯ З ГРОМАДОЮ. ВИХІД З БУЛЬБАШКИ

ЦІЛЬОВА ГРУПА

Місцеві спільноти

Активну взаємодію з різними спільнотами та вихід за межі власної «бульбашки» шляхом самостійного налагодження контакту навіть із тими групами, що на перший погляд здаються закритими.

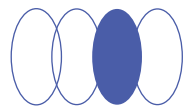

ВИКОРИСТАННЯ ПІДГАЙЦІ

Цей інструмент ми використали після першого досвіду публічного заходу. Ми зрозуміли, що запрошувати мешканців до нас – не дуже ефективно. Тому ми змінили підхід і вирішили “вийти з власної бульбашки” і звертатися до різних спільнот громади.

Ми дослідили, які спільноти вже активні у Підгайцях і планували прийти до них із “мандрівною виставкою” про проект. Ми звернулися до священиків – важливих громадських діячів села, – щоб просувати наш проект у релігійних громадах, які є найбільшими в Підгайцях. Вони охоче підтримали ініціативу і дали нам можливість кілька разів презентувати проект у двох різних церквах, встановити контакт із активними парафіянами та познайомитися з представниками інших локальних спільнот.

КОНТАКТУВАННЯ ТА ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДИ. ТОЛОКА

ЦІЛЬОВА ГРУПА

Дорослі, здатні до фізичної праці, підлітки, соціально-ізолювані мешканці

Цей інструмент допомагає громадам організовувати та ефективно керувати місцевими заходами з прибирання. Мешканці можуть реєструватися, обирати завдання й відстежувати свій прогрес, а організатори — координувати локації, обладнання та потреби волонтерів.

ВИКОРИСТАННЯ ПІДГАЙЦІ

Толока стала важливим інструментом для першого знайомства з мешканцями громади. Формат толоки є добре зрозумілим і популярним в Україні. У випадку нашого проєкту це було особливо релевантно, оскільки однією з головних цілей є очищення долини річки від сміття та формування більш екологічного, відповідального ставлення до природних територій.

Завдяки толоці нам вдалося залучити людей, небайдужих до стану долини. Толока стала певним приводом для знайомства. Водночас це практичний інструмент, який має швидкий реальний результат, важливий для відчуття приналежності та дій, що приносять видимий результат.

Цей інструмент потребував певної підготовки: ми забезпечили учасників необхідними інструментами та матеріалами для прибирання, а також домовилися з комунальним підприємством про вивезення зібраного сміття на переробку.

ВИКОРИСТАННЯ ЛУКАШІВКА

Толока стала одним із найвизначальніших інструментів у Лукашівці, адже вона поєднувала практичну роботу з відновленням соціальної довіри. У контексті села, де після окупації люди звикли жити у межах власного подвір'я й уникали колективних дій, толока стала способом створити безпечний простір для спільності через конкретну, видиму справу.

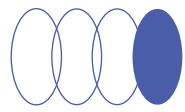
Перші спроби організувати толоку зазнали невдачі – ніхто не прийшов. Це віддзеркалювало рівень недовіри та втому громади. Команда змінила підхід: замість загальних оголошень – особисті запрошення; замість абстрактного “прибираємо разом” – чіткі, маленькі завдання: пофарбувати лавку, посадити квіти, зібрати сміття біля школи.

Другу толоку вже відвідали кілька мешканців, і саме з неї почалося повільне відновлення соціальних зв'язків. Кожна спільна дія – фарбування, прибирання, лагодження – створювала відчуття причетності та потрібності. Для багатьох це був перший досвід спільної роботи після війни.

Толоки також допомогли виявити нових активних учасників: хтось мав інструменти, хтось умів працювати з деревом, хтось приносив чай або допомагав дітям.

У Лукашівці толока стала не просто формою роботи, а механізмом відновлення довіри, рівності й спільного «ми».

СПІВТВОРЕННЯ. РЕЗИДЕНЦІЯ ТВОРЦІВ

ЦІЛЬОВА ГРУПА

Студенти факультету архітектури, місцеві мешканці, готові взяти участь у практичній роботі, підлітки, які беруть участь у творчих завданнях, та волонтерські ініціативи.

ВИКОРИСТАННЯ ЛУКАШІВКА

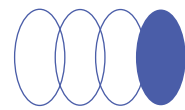
Творча резиденція, де дизайнери, художники, архітектори та місцеві жителі збираються разом, щоб експериментувати, створювати прототипи та досліджувати можливості відновлення на місці.

Резиденція творців в Лукашівці стала найінтенсивнішим і найпрактичнішим інструментом, що поєднав творчість, фізичну працю та живе співтворення. Протягом трьох тижнів студенти Харківської школи архітектури жили у селі та працювали безпосередньо на старому шкільному подвір'ї. Такий формат дозволив не лише проєктувати, а й відчувати простір у його щоденних ритмах – ранковій рутині дорослих, дитячих іграх, сезонних змінах і соціальних взаємодіях.

Резиденція була побудована на принципах “проєктування через роботу”: рішення народжувалися не на папері, а в процесі практичних дій – створення меблів, облаштування зони багаття, встановлення місць для сидіння, інтуїтивного формування маршрутів. Студенти працювали разом із мешканцями, залучаючи їх до вибору матеріалів, фарбування, монтажу, маленьких ремонтних робіт. Це робило простір не подарунком “ззовні”, а результатом спільної праці.

Важливо, що резиденція створила умови для рівноправного діалогу: студенти ставали не експертами, які диктують рішення, а партнерами, які уважно слухають і реагують на локальні потреби. Для громади участь у фізичній роботі була способом повернути собі відчуття контролю та гордості за місце, у якому живуть.

У підсумку резиденція не лише змінила простір, а й запустила процеси довіри, участі та символічної реконструкції соціального життя.

СПІВТВОРЕННЯ. МІСЬКА ГРА

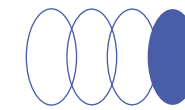
ЦІЛЬОВА ГРУПА

Місцева влада, місцеві жителі та ГО, благодійники, освітяни та волонтерські ініціативи

Структурована гра-симуляція, яка допомагає учасникам перевіряти сценарії, розуміти компроміси та колективно формувати рішення щодо подолання викликів у галузі відновлення міст.

ВИКОРИСТАННЯ ЧЕРНІВЦІ

Громадська гра «Чернівці» — це колаборативна гра-симуляція, яка збирає різних зацікавлених осіб для спільного створення стратегічних відповідей, що відповідають як нагальним потребам, так і довгостроковим громадським прагненням. Під час гри учасники, серед яких постачальники громадських послуг, громадянські ініціативи, зацікавлені мешканці, представники муніципалітету, спонсори та донори, визначають нагальні потреби та вивчають можливості для взаємної підтримки. У процесі гри учасники формують тематичні команди, які відповідають довгостроковим баченням здорового, творчого, соціально інклюзивного та підприємницького Чернівців, як зазначено в Концепції інтегрованого розвитку середмістя Чернівців до 2030 року. Гравці беруть участь у динамічному обміні ресурсами, на кшталт навичок, приміщень та фінансування, одночасно створюючи карту екосистеми, щоб виявити потенційні партнерства та сприяти мережевому підходу до громадянської дії. На заключному етапі команди презентують свої спільні пропозиції та отримують відгуки експертів щодо їхньої життєздатності, стійкості та довгострокового впливу.

СПІВТВОРЕННЯ. СТВОРЕННЯ ПРОСТОРУ

ЦІЛЬОВА ГРУПА

Мешканці, підлітки, студенти, волонтерські ініціативи.

ВИКОРИСТАННЯ ЛУКАШІВКА

Спільна, дієорієнтована трансформація громадських просторів за допомогою дизайну, мистецтва та заходів, що реалізуються громадою, перетворюючи ідеї на видимі покращення.

Творення простору в Лукашівці стало ключовим інструментом, що перетворив зруйнований шкільний двір на зародок нового громадського місця. Після втрати клубу, школи й церкви село залишилося без «колективного серця», тому будь-яка дія з оживлення простору мала й практичний, і символічний сенс.

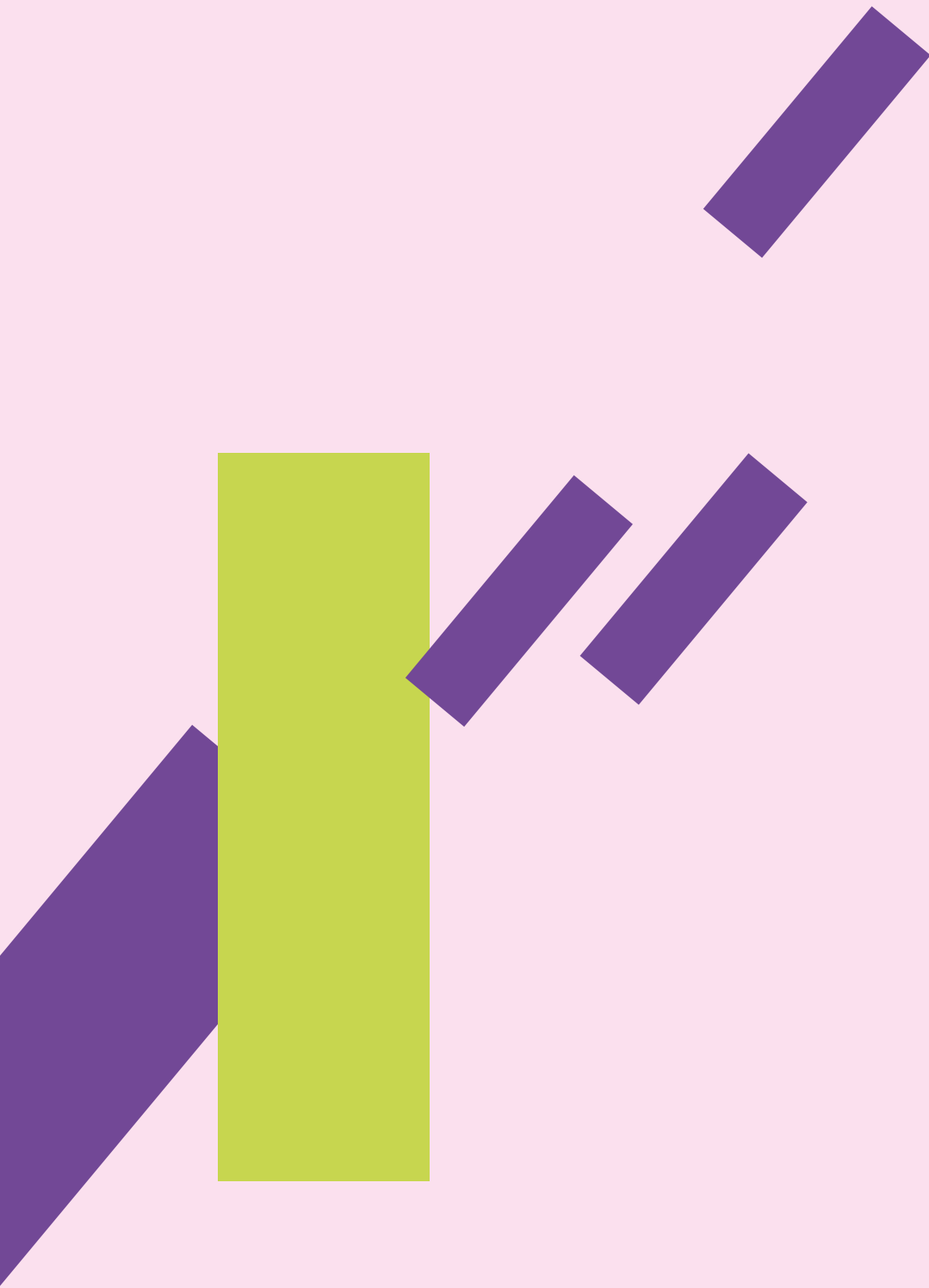
Тут йшлося не про готовий дизайн, а про процес: ідеї з'являлися через роботу, діалог і спостереження. Перші лавки, зони для сидіння, багаття та інші прості елементи благоустрою створювалися поступово разом із мешканцями — і з кожним кроком простір ставав більш «своїм».

Процес був максимально відкритим: люди долучалися до фарбування, прибирання, встановлення елементів або просто висловлювали думки. Завдяки цьому простір став не «подарунком», а результатом спільної дії.

Також вдалося протестувати різні сценарії: дитячі ігри вдень, вечірні зустрічі біля вогнища, малі події. Це допомогло зрозуміти справжні потреби громади.

У підсумку творення простору стало мостом між фізичним відновленням і соціальною реконструкцією — процесом, у якому люди разом повертають собі місце для життя.

Робота в стресових умовах

РОБОТА В СТРЕСОВИХ УМОВАХ

Робота в стресових умовах може значно вплинути на процес партисипації. Наші висновки базуються на досвіді роботи під час війни, але подібні виклики виникають також і у інших високостресових умовах, наприклад, під час стихійного лиха або надзвичайної ситуації. Ми розділили наш досвід на три категорії: стрес у процесі, стрес у команді, а також стрес у громаді або цільовій групі.

СТРЕС У ПРОЦЕСІ

Фактор стресу негативно впливає на ваш процес. Стресові та непередбачувані умови спричиняють нестабільність та непевність. Наприклад, впливають на доступність ресурсів. Важливі для процесу люди можуть захотіти покинути проєкт, може припинитися фінансування або ресурси для участі у заході можуть бути обмежені. Це може бути наслідком зміни пріоритетів у розподілі ресурсів, але також спричинено зміною суб'єктивної значущості проєкту.

ПІДКАЗКИ

ВИБУДУЙТЕ ГНУЧКІСТЬ

Наприклад, поставте чітку мету, але розробіть адаптивні підходи до досягнення цієї мети.

РОЗДІЛІТЬ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Намагайтесь не надто залежати від однієї людини або організації у веденні або фінансуванні проєкту.

ОБҐРУНТУЙТЕ ВАЖЛИВІСТЬ

Чому цей проєкт актуальний саме зараз? Відповідь на це запитання може стосуватися як поточних короткотривалих результатів, так і проєктів, орієнтованих на довгострокову перспективу, які є актуальними в стресових умовах.

СТРЕС У КОМАНДІ

Якщо ви працюєте в стресових умовах, значить, ваша команда – дуже особлива. Ці люди готові брати відповідальність та витратити енергію на щось, у що вони вірять. Ми побачили, що таке мислення дарує людям сили «щось робити», втім також виникає високий фактор ризику перенапруження та вигорання. У цьому проєкті, більшість фахівців також і живуть у стресових умовах. Це спричиняє постійне занепокоєння за благополуччя команди, як у самих членів команди, так і в членів їхніх родин.

Проведення заходів на місцях викликає додатковий стрес, пов'язаний із часом у дорозі (часто набагато довшим), безпековою ситуацією на місці та відновленням після заходу.

ПІДКАЗКИ

Ці підказки допоможуть вам вирішити проблему стресу у вашій команді та навчитися плідно працювати в таких умовах:

РЕГУЛЯРНО СПІЛКУЙТЕСЯ ОДИН З ОДИН

Відкрито розмовляйте про стрес, страхи та невизначеність.

СТВОРІТЬ БЕЗПЕЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

в якому люди будуть здатні відкрито спілкуватися та встановлювати власні кордони щодо подорожей, участі в заходах та необхідності перепочинку.

СТВОРІТЬ ЧІТКИЙ ПРОТОКОЛ

У разі надмірного стресу або неприємних подій завчасно організуйте необхідну допомогу.

ВИЗНАЧТЕ СПІЛЬНУ МЕТУ

Використовуйте нагальну потребу зробити щось значуще у сталий спосіб, визначивши чітку та реалістичну спільну мету.

СТРЕС У ГРОМАДІ АБО ЦІЛЬОВІЙ ГРУПІ

Робота в стресових умовах часто означає, що ваша громада або цільова група також переживають травму або стрес. Ми зрозуміли, що внаслідок цього громаді бракує довіри, а до нових проєктів люди ставляться без ентузіазму. Громади можуть почуватися забутими чи покинутими, а тому сумніватися у вашому проєкті, його можливих результатах та ваших намірах.

З іншого боку, стресові умови можуть також пробудити у громад почуття гордості («на щастя, ми всі досі тут»), яке мотивує та підштовхує до дії.

ПІДКАЗКИ

Ці підказки допоможуть вам з енергією в громаді, а також з браком довіри до вашого проєкту:

НАЛАГОДЬТЕ ОСОБИСТІСНІ ЗВ'ЯЗКИ

А вже згодом переходьте до груп. Таким чином, ви відкриєте більше простору для взаєморозуміння та розвитку довіри.

БУДЬТЕ НА МІСЦІ

Налагоджуйте зв'язок із громадою. Процес участі вимагає від фахівців присутності на місці. Більше, ніж під час звичайного процесу, стресові обставини вимагають залучення місцевих мешканців.

ВАЖЛИВА ПОСТІЙНА ПРИСУТНІСТЬ

А не просто одноразовий візит. Побудова довіри – це безперервний процес, що вимагає постійної присутності, оскільки довіра будується поступово.

БУТИ ПОСТІЙНО ПРИСУТНІМ НА МІСЦІ ЧАСОМ НЕМОЖЛИВО

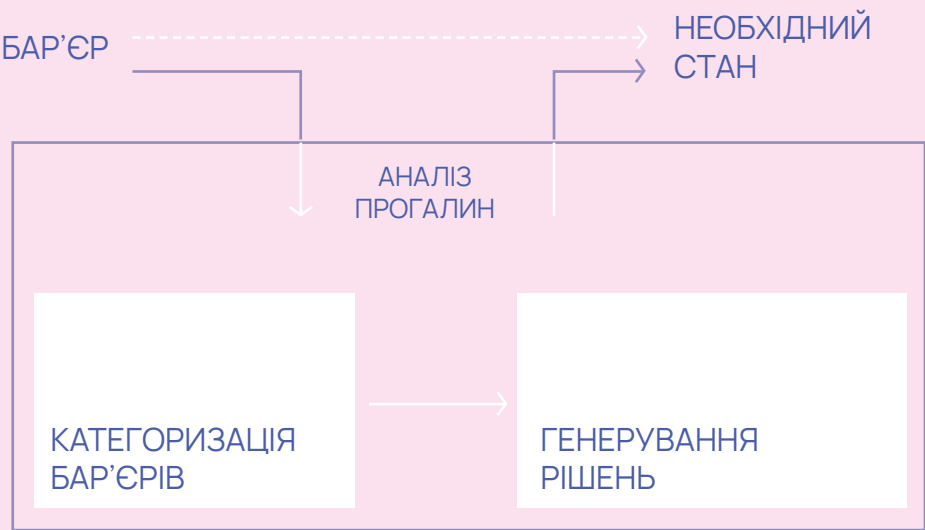
А тому варто створити невеличку локальну команду. Вони також будуть продовжувати роботу після завершення проєкту.

РОБОТА З БАР'ЄРАМИ

БАР'ЄРИ ЗАВЖДИ ІСНУЮТЬ

Робота зі спільнотою передбачає спільне подолання бар'єрів. У будь-якому процесі можуть виникати різні бар'єри, а активність в стресових умовах здатна спричиняти як загальні, так і специфічні виклики. Вони можуть впливати на залученість учасників, їхній комфорт та ефективність роботи. У результаті можуть виникати небажані конфлікти, знижуватися рівень довіри чи з'являтися інші стани, що позначаються на благополуччі учасників та успішності проекту.

Ми розробили схему, щоб допомогти вам досягти бажаного стану учасників, комфортного для них самих та важливого для успіху проекту. Під час виникнення бар'єрів, ця схема допоможе вам проаналізувати основні проблеми та запропонувати різні шляхи їхнього вирішення.

КАТЕГОРИЗАЦІЯ БАР'ЄРІВ

Ми стикалися з різними бар'єрами у нашому проекті. Їх можна розподілити за кількома категоріями. Такий розподіл допоміг нам глибше їх зрозуміти й запропонував альтернативні шляхи роботи з ними.

КАТЕГОРІЯ 1: ОСОБИСТІ/ПСИХОЛОГІЧНІ БАР'ЄРИ

На особистому та психологічному рівнях учасники можуть почуватися невпевнено та в небезпеці, боятися конфліктів, не вірити у власний вплив або не довіряти організаторам.

ПРИКЛАДИ ТАКИХ БАР'ЄРІВ В ПРОЄКТІ:

- Негативний досвід через різні очікування під час заходу.
- Незацікавленість у проекті або певних активностях.
- Небажання ділитися даними.
- Нерозуміння особистої вигоди.

КАТЕГОРІЯ 2: СОЦІАЛЬНІ БАР'ЄРИ

На соціальному рівні бар'єри можуть включати культурні або мовні бар'єри, виключення, ігнорування чи маргіналізацію більш вразливих або менш інтегрованих в спільноту груп.

ПРИКЛАДИ ТАКИХ БАР'ЄРІВ В ПРОЄКТІ:

- Учасники трималися на відстані одне від одного.
- Агресивний учасник став перешкодою для участі у заході інших.
- Брак інформації про громаду.
- Ієрархія в місцевій громаді та люди, які були залучені в процес довше.

КАТЕГОРІЯ 3: ПРАКТИЧНІ ТА ЛОГІСТИЧНІ БАР'ЄРИ

Практичні бар'єри стосуються часу та зайнятості учасників, доступності подій, їх вартості, а також відсутності чіткої інформації про мету заходу та очікування від події.

ПРИКЛАДИ ТАКИХ БАР'ЄРІВ В ПРОЄКТІ:

- Відсутність ресурсів для підтримки веб-сайту.
- Погані погодні умови.
- Час проведення заходів.
- Відстань та доступність локацій.

КАТЕГОРІЯ 4: СТРУКТУРНІ БАР'ЄРИ

Структурні бар'єри виникають внаслідок інституційних обмежень, непослідовності процесів, нерівності сил, браку ресурсів та/або нестачі умінь серед фахівців щодо того, як організовувати події.

ПРИКЛАДИ ТАКИХ БАР'ЄРІВ В ПРОЄКТІ:

- Установи, які беруть активну участь, не можуть забезпечити фінансування.
- Бюрократія. Якщо справа не пов'язана з війною, то все займає ще більше часу.
- Мешканці громад не мають досвіду участі в таких заходах.
- Важливі фахівці / партнери почали служити в армії.

ГЕНЕРУВАННЯ РІШЕНЬ

Зрозумівши природу бар’єрів, що постали у вашому проєкті, ви будете здатні їх подолати. Існують різні шляхи їх подолання.

АКТИВНОСТІ ТА ІНТЕРВЕНЦІЇ

Ви можете поекспериментувати із різними видами активностей та інтервенцій.

МОДЕРАЦІЯ

Спробуйте по-іншому модерувати ваші заходи.

КОМУНІКАЦІЯ ДО/ПІСЛЯ

Комунікація до та після заходів допомагає знизити ризик виникненні бар’єрів під час заходу.

РОЗБУДОВА КОМПЕТЕНЦІЙ

Зміцнення потенціалу та розбудова компетенцій залучених до проєкту людей – і фахівців, і громади – можуть бути корисними у подоланні бар’єрів у довгостроковій перспективі.

ВРІВНОВАЖЕННЯ СИЛ

Якщо бар’єр виник внаслідок нерівномірного розподілу сил, ви можете спробувати вирішити цю проблему безпосередньо, змінивши ієрархію під час заходу.

ПОБУДОВА ДОВІРИ

Побудова довіри – це основа співпраці з громадою.

ПРИКЛАДИ/ПІДКАЗКИ З НАШОГО ДОСВІДУ:

- Додавання краудфандингу до нашої діяльності як додаткової мети.
- Визначення цільових груп для діяльності.
- Проведення оцінки потреб під час першого заходу із залучення громади.

ПРИКЛАДИ/ПІДКАЗКИ З НАШОГО ДОСВІДУ:

- Використовуйте вправи для розминки групи, об’єднуйте учасників у менші групи під час заходу та створюйте атмосферу безпеки та залученості для всіх.
- Наприкінці заходу завжди надавайте інформацію про наступні кроки та скеровуйте очікування.

ПРИКЛАДИ/ПІДКАЗКИ З НАШОГО ДОСВІДУ:

- Особисті запрошення.
- Демонструйте результати, не важливо великі чи малі.

ПРИКЛАДИ/ПІДКАЗКИ З НАШОГО ДОСВІДУ:

- Залучення людей до процесу шляхом надання детальних графіків реалізації проєкту.
- Пошук речників поза межами вашої організації.

ПРИКЛАДИ/ПІДКАЗКИ З НАШОГО ДОСВІДУ: ДОСВІДУ:

- Зосередьтеся на молоді.
- Поділіться відповідальністю за подальші дії та наступні кроки.

ПРИКЛАДИ/ПІДКАЗКИ З НАШОГО ДОСВІДУ:

- Звертайтеся до громади, не чекайте, поки громада звернеться до вас.
- Використовуйте місцевих лідерів та посередників.
- Дійте, а не лише говоріть
- Будуйте з громадою довгу співпрацю, а не разову взаємодію.

ПІСЛЯМОВА

В Україні активно формується рух в напрямку залучення громадськості до процесів міських змін. Команди трьох пілотних проєктів уже налагодили взаємну підтримку – зокрема через зв’язки з інституціями та співпрацю з іншими регіонами країни. Організації Cedos, Metalab, Cite, Alda, які багато років працюють у галузі соціального й просторового розвитку, за останні роки суттєво масштабували свою роботу з партисипативними практиками. Ro3kvit застосовує інструменти участі майже в кожному проєкті та ініціювали кілька програм із розвитку спроможності в цій сфері. На державному рівні також запроваджено обов’язкові процедури громадської участі для органів місцевого самоврядування як складову кожного нового проєкту розвитку.

Якщо вам близька ця робота і ви готові долучатися, зробіть це. Серед національних і міжнародних організацій, за діяльністю яких варто стежити, – аналітичний центр та урбаністичне бюро Cedos, Placemaking Europe, Ro3kvit Urban Coalition for Ukraine.

Окрім цього гайду, рекомендуємо також ознайомитися з такими інструментами та ресурсами: Placemaking Europe – The Toolbox, публікації Project for Public Spaces, а також Handbook for Participation, YouTube-канал і простір знань Ro3kvit.

Розвиток компетенцій— це безперервний процес. Якщо ви прагнете й надалі підсилювати знання та навички своєї команди й партнерів, зверніть увагу, зокрема, на такі можливості: добірки курсів і сертифікатів з урбаністичного планування на Coursera, тренінги The City at Eye Level, матеріали про залучення мешканців до ухвалення рішень.

Зрозуміло, що цей перелік не є вичерпним – ініціатив значно більше, і, сподіваємося, їхня кількість зростатиме. Ми щиро віримо, що мережа й надалі розвиватиметься, і що відбудова України відбуватиметься за широкої участі мешканців.

Дана публікація стала можливою завдяки спільним зусиллям усіх команд, які брали участь у проєкті «Спільноти – серце міських перетворень».

З Ro3kvit:

Софія Бондар, Лілет Бредделс, Алевтина Драженко,
Дарина Пасюта, Фулко Трефферс

З Play the City:

Адріан Чо, Ірем Оздаренлі, Гізем Север, Екім Тан, Сенанур Яман

З INBO:

Ренді Бломе, Рус Лімбург, Елізе Рукенс

З STIPO:

Вівіан Думпа, Ганс Карссенберг, Ольга Сова, Кармен Діас

Команда міста Чернівці:

Надія Макушинська, Наталія Синюсик, Тетяна Торконяк,
Одарка Софійчук, Аріна Лупу

Команда села Підгайці:

Тарас Дацюк, Ольга Кобилянська, Владислав Почебула,
Ірина Корнелюк, Дарина Мельник

Команда села Лукашівка:

Уляна Журляк, Вікторія Афанасьєва

Дизайн: Соня Дауер

Переклад ENG/UA: Ольга Кендзіор

Авторські права: CC BY-NC